

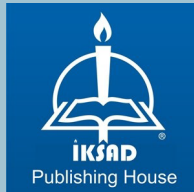
MUHASEBE MESLEĞİNE YÖNELİK ÖZYETERLİLİĞİN İNCELENMESİ

Yazan:

Dr. Abdurrahman Coşkuner

Editör:

Prof. Dr. Mehmet Kaygusuzođlu

MUHASEBE MESLEĞİNE YÖNELİK ÖZYETERLİLİĞİN İNCELENMESİ

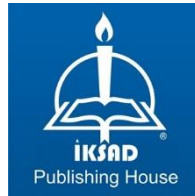
Yazan:

Dr. Abdurrahman Coşkun

Editör:

Prof. Dr. Mehmet Kaygusuzođlu

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14568744>

Copyright © 2024 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by

any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social

Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2024©

ISBN: 978-625-378-125-5

Cover Design: İbrahim KAYA

December/ 2024

Ankara / Türkiye

Size = 16x24 cm

ÖNSÖZ

Muhasebecilik mesleği nitelikli çalışan ihtiyacının en fazla olduğu mesleklerden birisidir. Bireyden başlayarak büyük şirketlere doğru gözümüzde bir canlandırma yaptığımızda bu mesleğin önemi ve bu mesleği icra etmenin birçok niteliğe sahip olmak gerektirdiğini daha iyi anlıyoruz. Örneğin birey olarak cüzdanımıza giren parayla çıkan paranın hesaplamasını yaptığımızda bile zorlandığımız olmaktadır bunu şirketler bazında düşündüğümüzde işler daha da karmaşık bir hale gelmektedir. Bu noktada ise mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflayan, özetleyip raporlayan ve sonuçları yorumlayıp analiz eden Muhasebe bilim dalı işletmelerin mali durumlarını, verimliliklerini bilmelerine; imalat yapan işletmelerin imalat maliyetlerini bilmelerine; işletme sahiplerinin birçok ticari konuda bilgi sahibi olmasına katkı sağlar. Muhasebe işletmelere bu katkıları sağlarken devlete ise mükelleflerin bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri kazancın ne kadarını devlete vergi olarak ödeyeceklerini hesaplayarak vergilerin zamanında ve olarak tespit edilmesinde yardımcı olur.

İlk kez Bandura (1977) tarafından kullanılan öz yeterlilik kavramı bireyin belirli bir performansı göstermesi için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirme kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısıdır. Diğer bir ifadeyle bireyin bir şeyi yapıp yapamayacağına olan inancıdır. Yükseköğretim kurumlarında Muhasebe dersleri almış veya alan öğrencileri gözlemlediğimizde bu derslere karşı ön yargı ile yaklaştıkları görülmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin ve muhasebe büro çalışanlarının özyeterliliklerinin farkında olup olmadıkları, özyeterlilikleri yüksek öğrencilerin muhasebe derslerindeki ve başarısı ve bu başarının ileride Muhasebecilik mesleğini seçimleri üzerine etkileri araştırılacaktır.

Abdurrahman Coşkuner

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	v
GİRİŞ.....	1
2. Muhasebenin Tanımı.....	2
2.1. Muhasebe Mesleği.....	2
2.2. Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi.....	6
3. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI TARİHÇESİ.....	17
3.1. Türkiye Yükseköğretim Kurumları Tarihi.....	17
3.2 Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Öğretiminin Tarihçesi.....	23
3.3. Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Öğretiminin Güncel Durumu.....	25
4. ÖZYETERLİLİK KAVRAMI.....	27
4.1. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	27
4.2. Özyeterliliğin Tanımı.....	27
4.3. Özyeterliliğin Kaynakları.....	29
4.4. Özyeterliliği Harekete Geçiren Süreçler.....	30
4.5. Özyeterlilik Boyutları.....	32
4.6. Özyeterlilik Tipleri.....	32
4.7. Özyeterlilik Ölçümünde Kullanılan Araçlar.....	33
5. UYGULAMA.....	35
5.1. Literatür İncelemesi.....	35
5.2. Araştırmanın Yöntemi.....	36
5.3. Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi.....	40
5.4. Veri Toplama Yöntemi.....	41
5.5. Araştırmanın Sınırlılıkları Ve Varsayımları.....	42
5.6. Çalışmada Yer Alan Ülke Grupları.....	42

5.7. Demografik Özellikler	43
5.8. Özyeterlilik Kavramı İle İlgili Anket Önermelerinin Frekans Analizi ...	46
5.9. Muhasebe Mesleğini İcra Etme Düşüncesine Yönelik Anket Önermelerinin Frekans Analizi.....	62
5.10. Mesleki Kaygıya Yönelik Anket Önermelerinin Frekans Analizi.....	71
5.11. Korelasyon Analizi.....	84
5.12. Değişkenler Arası Karşılaştırma Analizleri	86
5.13. Hipotezlerin Değerlendirilmesi	93
SONUÇ VE ÖNERİLER	98
KAYNAKÇA.....	101

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Özyeterlilik Ölçümünde Kullanılan Araçlar.....	34
Tablo 2: Cronbach's Alpha Değerleri Sınıflaması.....	42
Tablo 3: Anket Boyutları Güvenirlilik Katsayıları	42
Tablo 4: Ankete Cevap Verenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	43
Tablo 5: Ankete Cevap Verenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	43
Tablo 6: Ankete Cevap Verenlerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı ..	44
Tablo 7: Ankete Cevap Verenlerin Öğrenim Türlerine Göre Dağılımı	44
Tablo 8: Ankete Cevap Verenlerin Ortaöğretimde Muhasebe Türü Dersi Alma Durumlarına Göre Dağılımı.....	44
Tablo 9: Ankete Cevap Verenlerin Aile İçerisinde Veya Yakın Akrabalar Çevresinde Muhasebe Mesleği İle Uğraşanlar Olması Durumuna Göre Dağılımı	45
Tablo 10: Ankete Cevap Verenlerin Bölümlere Göre Dağılımı.....	46
Tablo 11: Özyeterlilik Kavramı İle İlgili Anket Önermelerinin Madde Ve Faktör Ortalamaları	47
Tablo 12: 'Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştıysam Hemen Yılgınlığa Düşerim' Önermesinin Genel Dağılımı.....	48
Tablo 13: 'Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştıysam Hemen Yılgınlığa Düşerim' Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	49
Tablo 14: 'Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum' Önermesinin Genel Dağılımı	50
Tablo 15: 'Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum' Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	51
Tablo 16: 'Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırdım' Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı.....	53
Tablo 17: 'Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırdım' Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	53
Tablo 18: 'Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim' Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı.....	55

Tablo 19: ‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı.....	55
Tablo 20: ‘Muhasebe Konusunda Özel Bir Yeteneğim Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	57
Tablo 21: ‘Muhasebe Konusunda Özel Bir Yeteneğim Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	58
Tablo 22: ‘Muhasebe İle İlgili Konularda Hata Yapmaktan Korkarım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	59
Tablo 23: ‘Muhasebe İle İlgili Konularda Hata Yapmaktan Korkarım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	60
Tablo 24: Mesleği İcra Etme İle İlgili Düşüncelerin Madde Ve Faktör Ortalamaları	62
Tablo 25: ‘Muhasebe Mesleğinin Hareketli ve Dinamik Bir İş Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	63
Tablo 26: ‘Muhasebe Mesleğinin Hareketli Ve Dinamik Bir İş Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	64
Tablo 27: ‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	66
Tablo 28: ‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı.....	67
Tablo 29: ‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	69
Tablo 30: ‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	70
Tablo 31: Kaygı Boyutu İle İlgili Düşüncelerin Madde Ve Faktör Ortalamaları	72
Tablo 32: ‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	73

Tablo 33: ‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı.....	74
Tablo 34: ‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı.....	75
Tablo 35: ‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	76
Tablo 36: ‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	77
Tablo 37: ‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	78
Tablo 38: ‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	79
Tablo 39: ‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	80
Tablo 40: ‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	81
Tablo 41: ‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	81
Tablo 42: ‘Öğrendiğim Bilgi Ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı	82
Tablo 43: ‘Öğrendiğim Bilgi ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı	83
Tablo 44: Özyeterlilik-Mesleği İcra Etme Düşüncesi Boyutu Korelasyon Analizi.....	85
Tablo 45: Özyeterlilik-Kaygı Boyutu Korelasyon Analizi	85
Tablo 46: Cinsiyet Faktörüne Göre Independent T Testi Analizi Sonuçları	86
Tablo 47: Öğrenim Türü Göre T Testi Analizi Sonuçları.....	87
Tablo 48: Ortaöğretimde Muhasebe Türü Derler Alıp Almama Durumuna Göre T Testi Analiz Sonuçları.....	88

Tablo 49: Aile İçerisinde Veya Yakın Akraba Çevresinde Muhasebe Mesleği İle Uğraşanlar Olup Olmama Durumuna Göre T Testi Analizi Sonuçları	88
Tablo 50: Yaş Düzeyine Göre One-Way Anova Testi Analiz Sonuçları	90
Tablo 51: Sınıf Düzeyine Göre One-Way Anova Testi Analiz Sonuçları	91
Tablo 52: Bölüm Değişkenine Göre One-Way Anova Testi Analiz Sonuçları	92

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bandura'nın 1977 yılında yayımladığı "Toward a Unifying Theory of Behavioral Change" adlı eserinde "Self-efficacy" (öz yeterlilik) kavramı, sosyal öğrenme teorisi bağlamında ele alınan temel bir kavram olarak tanımlanmıştır. Öz yeterlilik üzerine yapılan ilk araştırmalar, tıp (örneğin sigara, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ile ağrı kontrolü), psikoloji (fobi, depresyon, kaygı gibi psikolojik durumlar) ve spor alanlarında yoğunlaşmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise bu kavram, eğitim alanında gerçekleştirilen çeşitli çalışmalara odaklanmıştır (Tortop ve Kestanlıoğlu, 2018: 72-73).

Öz yeterlilik, bireyin belirli bir performansı gerçekleştirmek için gereken tüm süreçleri organize ettikten sonra, bu performansı başarıyla yerine getirebileceğine ilişkin kendi yeterliliği hakkındaki öznel değerlendirmesidir. Başka bir deyişle, öz yeterlilik, bireyin sergileyeceği davranışın, sahip olduğu kapasiteyle uyumlu olup olmadığını kendi kendine değerlendirmesini ifade etmektedir (Deniz, 2016:156).

"Muhasebe kelimesi Türk Dil Kurumu tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: Muhasebe, işletmelerin iktisadi etkinlikleri sonucu ortaya çıkan, varlıkları ve yükümlülükleri üzerinde değişme yaratan mali nitelikli işlemlere ilişkin bilgileri kaydetme, sınıflandırma, özetleme, çözümleme ve yorumlama ilke ve yöntemleridir" (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bc769ad48f2c0.97130372).

Bu çalışmada, günümüzde nitelikli iş gücü ihtiyacının en fazla olduğu mesleklerden biri olan muhasebe mesleğine yönelik öz yeterlilik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında, gelecekte muhasebe mesleğini seçme potansiyeline sahip yükseköğretim kurumu öğrencileri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) bürolarında çalışmakta olup mesleki belgeye sahip olmayan bireylerin, muhasebe mesleğinin gereklilikleri ile kendi potansiyellerini karşılaştırarak öz yeterlilik algılarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

BÖLÜM 2

MUHASEBE MESLEĞİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

2. Muhasebenin Tanımı

Muhasebe, iktisadi birimlerde (işletmelerde) gerçekleşen ve parasal değerle ifade edilebilen olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, raporlanması ve elde edilen sonuçların yorumlanmasını içeren bir bilgi üretim süreci olarak tanımlanmaktadır (Altıntaş, 2011:164). Kısaca muhasebe, işletmelerin finansal nitelik taşıyan olay ve işlemlerinin belirlenmesi, kayıt altına alınması, kategorize edilmesi, özetlenmesi, raporlanması ve analiz edilmesi süreçlerini kapsayan bütünsel bir yapıdır (Can, 2009:11).

2.1. Muhasebe Mesleği

Muhasebe mesleğinin tanımını yapmadan önce bir uğraşın meslek olabilmesi için taşıması gereken unsurlara bakmakta fayda vardır. Bu unsurları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Uğraşı karmaşık ve sürekli gelişen bir yapı içermeli,
- Uğraşının uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümünde mesleki yargı kullanılmalı.
- Uğraşı kamu yararına hizmet edecek bir sorumluluk taşımalı.

Yukarıda saydığımız üç unsuru taşıyan uğraşı meslek olarak kabul edilmektedir (Sayım ve Usman, 2016:106-107).

Muhasebe mesleğini icra eden kişiyi belirtmek amacıyla halk arasında muhasebeci kelimesini (Civelek ve Durukan, 1997) şöyle tanımlanmaktadır (Civelek ve Durukan, 1997):

“Muhasebeci, her şeyden önce, kendi kişisel çıkarlarını gözetken, kendisine bağımlı olanlara karşı sorumlulukları olan bir bireydir”.

“Muhasebeci, formal eğitim ve uygulamalar sonucu sahip olduğu muhasebe bilgi, beceri ve deneyimlerini müşterilerine, işletmelere, bireylere, muhasebe finansal işlemler konusunda hizmet talep edenlere muhasebecilik mesleği ile ilgili yasaların ve mesleki kuruluşların öngördüğü sınırlar içinde sunarak yaşamını sürdüren profesyoneldir.

Muhasebeci, devlete topluma, mesleki kuruluşlara, müşterilerine ve kendine karşı sorumlulukları olan bir meslek sahibidir. Bu tanıma göre muhasebecinin karşı karşıya olduğu sorumluluklar sistemli bir biçimde şöyle açıklanabilir:

1.Devlete karşı: Yasaların belirttiği doğruları yapmak, gerçekleri çarpıtmamak ve devletin çıkarlarını gözetmek.

2.Topluma karşı: Toplumun güvenini sarsıcı, toplumu yanıltıcı finansal “mesajlar” vermekten kaçınmak, toplumun genel çıkarları konusunda duyarlı olmak.

3.Mesleki kuruluşlarına karşı: Mesleki kuruluşların muhasebe mesleğinin imajını, saygınlığını sağlama amacı ile belirlediği standart ve kurallara uygun davranış ve faaliyetlerde bulunmak.

4. Müşterilere karşı: Müşteriye profesyonelce hizmet vermek: Müşterinin çıkarlarını gözetmek, yol gösterici olmak, müşteri ile ilgili edinilen özel bilgileri saklı tutma da güvenilir olmak. Öte yandan da kamu ve toplum için müşterileri hakkında gerekli finansal bilgileri çarpıtmadan raporlamak.

5. Kendisine karşı: Kişisel disiplin sahibi olmak, mesleki konularda sürekli olarak kendini geliştirmek, yasa ve yönetmeliklere uyararak, kamu ve toplum yararına uygun davranış biçimi sergilemek. Ahlaki yapı sahibi olmak ve bunu zedeleyici her türlü ikilik yaratıcı çıkar ilişkisinden kendini arındırma (zira çıkar ilişkilerinin varlığı muhasebecinin bağımsızlığını yor ederek onun kolayca kontrol altına alınmasına neden olur) ve kendi çıkarını korumak (yaşamak için gerekli olan geliri sağlamak)”.

Muhasebe mesleği günümüz Türkiye'sinde en çok önem verilen ve en çok iş alanına sahip olan bir meslektir. Türkiye’de şu an en çok aranan nitelikli

elemanların başlarında muhasebe elemanları gelmektedir. Böyle ilgi gören bir alanın da, mesleğinin önemi ve ilgisi büyük olmaktadır.

Muhasebe mesleği çok kapsamlı olduğundan kendi içinde de kısımlara ayrılmıştır. Bunların en önemlileri; serbest muhasebeci mali müşavirlik, yeminli mali müşavirlik, muhasebe müdürlüğü, muhasebe uzmanlığı, muhasebe elemanı, muhasebe öğretmenliği, bağımsız denetim şirketleri ve bağımsız denetçiliktir. Bu branşlardan hangisi olursa olsun ilk önce muhasebe eğitimi almak gerektiği unutulmamalıdır.

2018 Eylül ayı sonu itibari ile Türkiye genelinde 79.418'i Erkek, 31.302'si Kadın olmak üzere toplam 110.720 meslek mensubu bulunmaktadır. 110.720 meslek mensubunun 51.584'ü bir firmaya bağımlı çalışırken geriye kalan 59.136 meslek mensubu serbest çalışmaktadır. 0-25 yaş arası 7; 26-30 yaş arası 2897; 31-35 yaş arası 13925; 36-40 yaş arası 21882; 41-45 yaş arası 20.350; 46-50 yaş arası 14977; 51-55 yaş arası 11892; 56-60 yaş arası 9044; 61-65 yaş arası 7325; 66-70 yaş arası 4645; 71 yaş ve üstü 3776 meslek mensubu bulunmaktadır (<https://www.muhasebenews.com/turkiyedeki-s-m-ve-s-m-m-m-sayilarini-biliyor-musunuz/> E.T: 10.02.2019).

Muhasebe mesleği için gerekli eğitimi almak ortaöğretim kurumlarından başlayarak üniversite eğitimine kadar devam edebilmektedir. Tatbikî tek bir eğitim sistemi söz konusu değildir. Muhasebe mesleğini seçecek olan kişiler ortaöğretim kurumlarında muhasebe ve finansman bölümü seçerek işe başlayabilirler. Ortaöğretim kurumlarından sonra, muhasebe bölümü ile ilgili meslek yüksekokullarına ve yükseköğretim kurumlarına devam edebilirler. Bunun yanı sıra muhasebe eğitimi almadan ortaöğretimi bitirmiş bir kişi, ilgili üniversite bölümlerini okuyarak muhasebe mesleğini tercih edebilmektedir.

Muhasebecilik Mesleği, 1989 yılında çıkarılan "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu" Türkiye'de muhasebecilik mesleğinin şartlarını ve çalışma konularını belirlemiştir. Bu sayede bir süre sonra tek düzen muhasebe sistemine geçilmiş ve muhasebeciler arasında uygulama farklılıkları ortadan kalkmıştır. Türkiye'de muhasebe meslek mensupları üç unvana ayrılmaktadır. Fakat son

çıkan kanun ile Serbest muhasebecilik unvanı kaldırılmış ve böylece iki unvan bulunmaktadır:

-Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir

-Yeminli Mali Müşavir

Tüm muhasebe mesleği mensuplarında olması gereken ortak özellikler şunlardır,

-Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,

-Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak

-Kamu haklarından mahrum bulunmamak

-Yüz kızartıcı suçlardan hüküm giymemiş olmak

-Ceza veya disiplin soruşturması nedeni ile memuriyetten çıkarılmamış olmak

-Mesleğin şeref ve haysiyetine uymayan durumları olmamak

-Staja başlatma şartlarını taşımak

3568 sayılı Yasanın 5. maddesine göre Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olabilmenin özel şartları şunlardır:

- Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı Yükseköğretim Kurumlarından en -lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkrada belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak

-En az üç yıl staj yapmış olmak.

-Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavını kazanmış olmak.

-Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ruhsatını almış olmak (<http://www.muhasabetr.com/malimusavirolmasartlari/> E.T: 10.02.2019).

Muhasebe insanların sahip oldukları varlıkları kontrol eder ve onların çıkarları doğrultusunda yönetir. Eskiden sadece defter tutma olarak bilinen muhasebecilik mesleği günümüzde bilgi üretmek ve varlıkları yönetmek işlevlerini de yerine getirmektedir. İyi bir muhasebeci çağın ihtiyaçlarına uygun bilgi ve beceriye sahip olmalıdır. Muhasebe ağırlıklı eğitim veren bir yükseköğrenim kurumundan mezun olmalıdır. Mezuniyet sonrasında da kendisini sürekli geliştirmeli ve yenilikleri takip etmelidir. Ayrıca muhasebeci yaptığı iş ve işlemlerde meslek ahlâkına uygun davranmalıdır. Muhasebesini tuttuğu işletme ile ilgili tüm kurum kuruluşlara karşı dürüst ve güvenilir olmalıdır (<http://www.muhasabedersleri.com/muhasebe-meslegi.html> E.T.: 01.01.2018).

2.2. Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi

Türkiye’de Muhasebe mesleği çeşitli düzenlemeler ve birliklerin oluşumu ile günümüze gelmiş olup günümüzde de çeşitli düzenleme çalışmaları ile günümüz ekonomik ve mali yapısına entegrasyonu güncel tutulmaktadır.

Türkiye’de Muhasebe mesleğinin gelişimine baktığımızda sürecin 1850 yılında yayınlanan İlk Türk Ticaret Kanununun (TTK) yayınlaması ile başladığı ve bu süreci şu gelişmelerin takip ettiği görülmektedir; 1926 yılında Kanun-ı Ticaret’in yayınlanması, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneğinin Kurulması, 1957 yılında Türk Ticaret Kanunu yayınlaması, 1976 yılında Türkiye Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği’nin kurulması, 1989 yılında 3568 Sayılı Muhasebe Meslek Kanunu, Tek Düzen Muhasebe Sistemi’nin oluşturulması, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliğinin (TÜRMOB) Kurulması, Temel Eğitim Ve Staj Merkezinin (TESMER) kurulması, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu’nun (TUMDESK) Kurulması, TESMER’ in Uzaktan Eğitim Sistemini Başlatması ve Türk 2011 yılında Ticaret Kanunu’nun yayınlaması yine 2011 yılında Kamu Gözetim Kurulunun kurulması ve 2017 yılında Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardının yayımlanması.

Tanzimat’tan sonra ekonomi alanında meydana gelen gelişmelerin sonucu olarak bu alanda düzenlemeler yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu

ihtiyaca cevap vermek amacı ile 1807 tarihli Fransız ticaret kanununun tercümesi olan “Kanunname-i Ticaret” bir başka deyişle 1850 tarihli ilk ticaret kanunumuz yürürlüğe girmiştir. Tercümedeki hatalar, Fransız borçlar hukuku sistemi ile bizim borçlar hukuku sistemimizin farklı olması, kapsadığı konular itibarıyla Fransız kanununun esasen Ticaret hukukunun bütün müesseselerini içine alması sebebi ile yürürlükte kaldığı yaklaşık 76 yıl boyunca ihtiyaçlara fazla cevap verememiştir. 1926 yılına kadar yürürlükte kalan kanun günün ihtiyaçlarına cevap vermemesi sebebi ile yerini 1926 tarihli “Kanun-ı Ticaret” e bırakmıştır.

İki kısımdan oluşan Kanunname-i Ticaret altı bölümden oluşan ikinci kısmında Ticaret Kanunu ile ilgili konulara yer verilmektedir. Bu bölümler şunlardır;

1. Fasl-ı Evvel (1.Bölüm) : Bu bölümde tacirin tanımı yapılmakta ve tacirin ehliyeti hükme bağlanmaktadır.

2. Fasl-ı Sani (2.Bölüm) : Bu bölüm ticari defterler hakkında bilgiler içermektedir.

3. Fasl-ı Salis (3.Bölüm) : Kolektif, komandit ve Anonim şirketlerin düzenlendiği bu bölümde Ticari şirketler hükme bağlanmıştır.

4. Fasl-ı Rabi (4.Bölüm) : Komisyonculuk hakkında bilgiler içermektedir.

5. Fasl-ı Hamis (5.Bölüm) : Kara ve deniz nakliyesi hakkında hükümler içermektedir.

6. Fasl-ı Sadis (6. Bölüm) : Poliçe usulleri hakkında bilgiler içermektedir (İntan,1966:829-830).

1926 yılında “Kanun-ı Ticaret” yürürlüğe girmesi ile birlikte 1850 tarihli ilk ticaret kanunumuz da yürürlükten kalkmıştır. 1929 tarihli Kanun-ı Ticaret bugünkü Türk Ticaret Kanunumuzun bir temeli niteliğindedir. Özellikle ticari defterler hakkında çok geniş ve önemli bilgiler içeren Kanun-ı ticaret ticari defterlerin tasdikinden defterlerin kayıt düzenine kadar pek çok konuda düzenlemeler içermektedir.

1926 Tarihli Kanun-ı Ticaret ticari defterler konusunda oldukça geniş bilgilere yer vermektedir. Kanununun 66. maddesinde zorunlu defterlerden bahsedilmektedir. Bu defterler şunlardır; mevcudat-muvazene (bilanço ve envanter), yevmiye ve kopya defteridir. Bu defterler Kanunname-i Ticarete de aynen yer almaktaydı. Burada bize yabancı görünen kopya defterinden

bahsetmekte yarar vardır. Bu defter tüccar tarafından bizzat tutulması zorunlu olmayan ticari yazışmaları içeren defterdir.

Kanunun 69. maddesinde ise yukarıdaki paragrafta belirttiğimiz zorunlu defterlerin tasdikine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Yılın başında ciltli bir şekilde kâtip-i able (noter) götürülen defterlerin her bir sayfasına sıra numarası konulur, ilk ve son sayfaları mühürlenir ve imzalanır.

Envanter ve bilanço defterinin içeriği ile ilgili bilgilere kanunun 70. maddesinde yer verilmiştir. Bu maddeye göre tacirin işe başladığı gün sahip olduğu nakitler, menkuller, gayrimenkulleri, tahsili mümkün senetli ve senetsiz alacakları; bütün borçları; tüm bu mevcudat ve duyunun arasındaki fark olan öz sermaye miktarı işaretlendikten sonra bilanço yazılır.

Kanunun 71. maddesinde ise yevmiye defterinin düzeni ile ilgili bilgelere yer verilmiştir. Örneğin tacirin işe ait gelirlerinin ve giderlerini ayrı ayrı ve günü gününe tarihi ile birlikte yevmiye defterine kayıt yapacağı bu maddede belirtilmiştir.

Daha önce yukarıdaki paragrafların birinde açıklamasına yer verdiğimiz kopya defterinin kayıt düzeni ile ilgili bilgilere söz konusu kanunun 72. maddesinde yer verilmektedir. Bu maddeye göre tacire ticari işlere ait gelen ve giden mektuplar, telgrafların suretleri harfiyen ve tarih sırası ile kopya defterine kayıt edilir.

Kanunun 74. maddesi yevmiye defterinin tasdikine ilişkin bilgileri içerir. Bu defter yılda bir defa notere götürülür ve noter tarafından görülmüştür ibaresi yazılarak mühürlenir ve imzalanır. Bu ifade kayıtların daha sonra değiştirilmesi veya yeniden yazılmasını önlemek amacıyla.

Söz konusu kanunun 75. maddesinde ise defterlerin saklanma süresinin on beş yıl olduğu belirtilmiştir (Sipahi ve Küçük, 2011:185-186).

1942 yılına gelinceye kadar yasal bir dayanağı olmayan Muhasebe mesleğini yasal bir dayanağa kavuşturmak amacı ile 1932 ve 1938 yılları olmak üzere 2 kez adım atılmış ancak çeşitli nedenler ile sonuç alınamamıştır. 1942 yılında ise muhasebeci, akademisyen ve devlet denetleme organlarının üst düzey yöneticilerinden oluşan bir grup bir araya gelerek o zaman ki adı Türkiye Eksper Muhasipler Ve İşletme Organizatörleri Birliği olan bugün ki adı ise Türkiye Muhasebe Uzmanları derneği olan Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Birliği kurulmuştur (Güvemli vd. 2013:20).

Günün değişen ihtiyaçları ve gün geçtikçe gelişen, büyüyen ekonomi yasal düzenlemeler bakımından da bir takım yeni düzenlemeleri ve eklemeleri beraberinde getirmiştir. Bu sebeple artık eskimiş ve kimi maddelerinin değiştirilmesi gereken 1926 tarihli Kanun-ı Ticaret yerini 1956 yılında Prof.Hirsch'in öncülüğünde hazırlanan Türk Ticaret Kanununa bırakmıştır.

Ticari konularda kapsamlı bilgilerin yer aldığı 1956 tarihli Türk Ticaret Kanununun 66. ve 83. maddeleri arasında ve bu maddeler de dahil olmak üzere ticari defterleri ile ilgili önemli düzenlemeler içermektedir;

Kanunun 66. maddesinde her tacirin tutması zorunlu olan defterlerin yevmiye defteri, defter-i kebir, envanter ve karar defteri olduğu ve bu defterlerin Türkçe tutulmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

1957 Ticaret kanununun 67. maddesi ticari defterlerdeki kayıtların sorumluluğunun defteri tacirden başkası tutsa dahi tacire ait olduğunu belirtmektedir. Burada dikkatimizi çekmemiz gereken husus Muhasebeci kelimesinin önceki kanunlarda olduğu gibi 1957 Ticaret kanununda kendisine yer bulamamasıdır.

Bir tacirin tutmak zorunda olduğu defterler kanunun 66. maddesinde belirtilmiştir. Bu tutulması zorunlu olan defterlerin içerik ve düzenine ilişkin bilgilere ise aynı kanunun 70, 71 ve 72. maddelerinde rastlamaktayız. Kanunun 70. maddesinde yevmiye maddesinde madde sıra numarası, tarih, borçlu hesap, alacaklı hesap, tutar, dayandığı vesikanın türü, varsa tarih ve numarasının bulunacağı belirtilmiştir. Kanunun 71. maddesinde ise Defter-i Kebir 'in yevmiye defterine geçirilmiş olan işlemlerin buradan alınarak sistemli bir şekilde hesaplara dağıtan ve tasnifi olarak hesaplarda toplayan defter olduğu belirtilmiş ve bu defterdeki kayıtların en az tarih, yevmiye defteri madde numarası, tutar, toplu hesaplarda yardımcı hesapların adlarını içermesi gerektiği belirtilmiştir. Kanunun 72. maddesinde ise envanter defterine işletmenin açılış tarihinde ve her iş yılı sonunda çıkarılan envanter ve bilançolarının kayıt edileceği belirtilmiştir.

Kanunun 74. maddesi ise Bilançonun Ticaret Kanuna girdiği ilk yasa olması bakımından önemlidir.

Kanunu 80-86. maddeleri ise Ticari defterlerin ispat kuvveti özelliği üzerinedir (Demirel ve Küçük, 2012:447-449).

Öncelikli hedef olarak meslek mensupları arasında güç birliği oluşturmayı hedefleyen Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği

1976 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Öncelikli hedefinin yanı sıra İstanbul'daki muhasebecileri bir çatı altında toplamak, kaynaşmalarını sağlamak, mesleki sorunların çözümlenmesi gibi hedeflerde belirlemiştir. Bu hedeflerin yanı sıra dernek Mesleğin yasal düzene kavuşması, muhasebe mesleğinin gerçek niteliğine kavuşması ve meslek mensuplarının kimlik kazanması için önemli ve kayda değer mücadeleler vermiştir (Bilen, 2008:64).

İlki 1932 yılında olmak üzere bunu izleyen dokuz girişim neticesinde Muhasebe mesleğini yasal düzenlemeye kavuşturma çabaları ilk girişimden elli yedi yıl sonra yani 1989 yılında 3568 Sayılı Muhasebe Meslek Kanununun yayımlanması ile sonuca ulaşmıştır.

“3568 Sayılı yasanın uzun bir genel gerekçesi vardır. Bu gerekçenin önemli bölümleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Devletin vergi ihtiyacı artmıştır. Bu ihtiyaç karşısında devlet yeterli denetimi yapamamaktadır. Bu yasa ile denetim fazlalaşacak ve vergi gelirleri artacaktır.

- Gelir, kurumlar ve katma değer vergileri karmaşık ilişkiler yaratmakta ve milyonları bulan vergi yükümlüleri bu karmaşıklık içinden çıkamamaktadır. Onlara yasal yetkili kişilerin yardım etmeleri gerekmektedir.

- Sermaye şirketlerinin sayıları giderek artmakta ve bunlar sermaye piyasasından yararlanmaktadırlar. Dolayısı ile denetlenmeleri gerekir.

- Muhasebe ve vergi uygulamaları ile uğraşan uzmanlar vardır. Bunlar uygulamada kendilerine Mali Müşavir, Uzman Muhasip gibi adlar vermektedirler. Bunları düzenli ve seviyeli bir hizmet anlayışı etrafında birleştirmek gerekmektedir.

- Mali Müşavirlerin (yasada Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) temel görevi, bilanço ve gelir tablosu bilgilerinin gerçek ve doğru bilgileri yansıtıp yansıtmadığını araştırmak ve incelemektir.

- Yeminli Mali Müşavir, kişi ve kurumların muhasebe ile ilgili beyanlarının doğruluğunu kendi mesleki itibar ve bilgisiyle güven altına alacak ve tasdik edecektir. Gerekli bilgi, yeterlilik ve ahlaka sahip olması gerekir.

- Yeminli Mali Müşavir 'in mali tabloları ve bu tablolar üzerine verilen beyannameleri tasdik yetkisine rağmen, devletin hesap tetkiki ve denetleme yetkisi vardır. Bu tasdik, işletmeleri sorumluluktan kurtarmaz. Tasdik ile Yeminli Mali Müşavirlere önemli yetki verilmektedir, dolayısı ile Maliye

Bakanlığı bu yetkinin kullanımı açısından meslek kuruluşlarını ve meslek mensuplarını denetleyecektir.

- Türkiye’de muhasebe tatbikatı yeknesaklıktan mahrumdur.

- Mali Müşavirlik mesleği, ülkenin kalkınması için gerekli kaynakların sağlanmasında güvenilir bilgileri temin edecek ve ülkede denetim fonksiyonunun yaygınlaşmasına katkıda bulunacaktır” (Güvemli, 2011:130).

Tekdüzen Muhasebe Sistemi, muhasebe uygulamalarında aynı hesap planının kullanılmasını, aynı muhasebe ilkelerinin benimsenmesini ve de aynı muhasebe kavramlarından yararlanılmasını ve muhasebe bilgilerinin aynı tip mali tablo ve raporlarda sunulmasını öngören bir sistemdir (<http://www.onmuhasebe.gen.tr/tek-duzen-muhasebe-sistemi/> E.T.:25.11.2017).

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, T.C. Resmi Gazete'nin 26 Aralık 1992 gün ve 21447 sayısında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayınlamıştır. Bu tebliğin ekinde de, "V - Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" yer almıştır. Bu tebliğde yer alan Muhasebe Usul ve Esaslarının 1993 hesap döneminde isteğe bağlı olarak uygulanabileceği ve 1994 hesap dönemi başından itibaren de uygulamanın zorunlu olduğu yine bu tebliğde belirtilmiştir (Kalaycı vd. 2005:174).

“İktisadi hayatın gelişmesi ve modern devlet sistemine geçiş muhasebe mesleğine olan ihtiyacı artırmıştır. Muhasebe ve vergi işleri ile uğraşanlar kendilerine; mali müşavir, uzman muhasip, vergi uzmanı, serbest hesap uzmanı gibi çeşitli unvanlar vererek çalışmışlardır. Bu meslek mensuplarını bir örgüt etrafında toplayarak belirli nitelikler kazandırmak, düzenli ve seviyeli bir hizmet anlayışı etrafında birleştirmek çabaları oldukça uzun bir geçmişe dayalıdır. 1932 yılından başlayarak mesleğin düzenlenmesi amacıyla çeşitli tasarılar hazırlanarak yasama organına sunulmuştur. 1942 yılında Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği, 1967 yılında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, 1974 yılında Türkiye Muhasebeciler Dernekleri Federasyonu, 1976 yılında Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği kurulmuştur. Yıllardır verilen uğraşların sonucunda çağdaş dünyanın vazgeçilmez unsurlarından biri olan mali müşavirlik mesleği 13 Haziran 1989 tarihinde yayınlanan 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile yasal statüsüne kavuşmuştur. Böylece meslek dünyası yıllardır verilen uğraşların sağladığı

birikimle kısa sürede örgütlenmesini tamamlayarak odaların üst birliği olan TÜRMOB çatısı altında toplanmıştır. TÜRMOB, Türkiye’de muhasebe ve denetim mesleğinin uluslararası standartlara uygun olarak mesleki etik çerçevesinde muhasebe mesleğinde uzmanlaşma ve kurumsallaşmayı teşvik eden, mesleğin yenilikçi yasalara ulaşmasını öngören bir vizyona sahiptir. Gelişmiş bir örgüt kültürü örneği gösteren TÜRMOB, meslek mensuplarının haklarını ve çıkarlarını savunarak haksız rekabetin önüne geçmeyi misyon edinmiştir. Bununla birlikte meslek mensuplarının uluslararası standartlara uyum sağlamaları, yeni iş olanaklarına ulaşmaları ve yaptıkları hizmetin karşılığını almaları hususlarında da misyon geliştirmiştir. Sonuç olarak, çok kısıtlı imkânlarla kuruluşu gerçekleşen TÜRMOB 26 yıllık bir süreçte hem ülkemizde hem de dünyada saygın, etkin bir meslek örgütü haline gelmiştir” (Çerikçioğlu, 2016:20).

TÜRMOB tarafından 1993’te faaliyete geçirilen Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER)’nin amacı meslek mensupları ve meslek mensubu adaylarına sürekli eğitimler vermektir. Bu amaçla pek çok ilde TESMER şubesi kurulmuştur TESMER şubesi bulunmayan illerde ise hizmetler Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası tarafından yerine getirilmektedir. TESMER meslek mensuplarının ve meslek mensubu adaylarının bilgi eksiklerini tamamlamakta ve bu bilgilerini sürekli olarak güncel tutmalarına yardımcı olmaktadır. TESMER, meslek sınavlarına hazırlık kursları düzenleyen odalara içerik ve öğretim elemanlarının sağlanması aşamalarında destek sağlamaktadır (<http://www.tesmer.org.tr/post/189> E.T.:30.11.2017).

“e-Use, TESMER’in Türkiye’de ve dünyanın pek çok ülkesinde eşit bulunmayan bir organizasyon ve kurgulamayla hayata geçirdiği uzaktan eğitim projesi olarak farklı mekânlardaki öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği kurumsal bir eğitim faaliyetidir.

Zamandan ve mekândan bağımsız yapılabilen E-USE ile Türkiye’de bir ilk gerçekleşmekte ve eğitimde fırsat eşitliği sağlanmaktadır.

e-USE programı:

- Stajyerlerin Zorunlu Eğitimi
- Sürekli Eğitici Eğitimi
- Zorunlu Mesleki Eğitim alt programlarından oluşmaktadır”

(<http://www.tesmer.org.tr/post/189> E.T. :30.11.2017).

“TÜRMOB, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu’nu 9 Şubat 1994 tarihinde kurmuş ve aynı tarihte ilk toplantısını yaptırmıştır. Kurulun üyeleri ilgili kuruluş temsilcileri ile TÜRMOB’un tayin ettiği üyelerden oluşmaktadır. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulundan (TMUDESK) beklentiler, uluslararası ve diğer ülkelerin standartlarından yararlanarak ve ülkenin uygulama gereksinimlerini de göz önünde bulundurarak “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartlarının en kısa zamanda belirlenmesi ve geliştirilmesidir”

Tanzimat’tan sonra meydana gelen ekonomik gelişmeler sonucu olarak bu alanlarda bir düzenleme ihtiyacı görülmüş ve İlk Türk Ticaret Kanunu (Kanunname-i Ticaret) 1850 yılında yayınlanmıştır. Daha sonra birkaç sebepten dolayı 1926 yılında Kanunu-ı Ticaret yayınlanmıştır. Gün geçtik gelişen ve büyüyen ekonominin sonucu olarak ilerleyen yıllarda yeni bir Türk Ticaret Kanununa ihtiyaç duyulmuş ve Prof.Hirsch öncülünde 1957 Türk Ticaret Kanunu yayınlanmıştır.1957 Türk Ticaret Kanunundan elli dört yıl sonra 2011 yılında 6120 sayılı Türk Ticaret Kanunu 13 Ocak 2011’de TBMM genel kurulunda kabul edilmiş ve 14 Şubat 2011’de Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile muhasebe alanında önemli değişikliklere gidilmiştir. Yeni Türk Ticaret Kanunu ile vergi verileri muhasebenin bir aracı olmaktan çıkartılmış bir sonucu olmuştur. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile vergisel yükümlülükleri yerine getirmek için tutulan muhasebe anlayışından çıkılarak üçüncü kişilere sunulmak üzere Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) / Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’nin çevirisi niteliğinde olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)(1) tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)’na uygun olarak tutulan muhasebe anlayışına geçilmiştir (Ulusan vd. 2012:13).

Yeni Türk Ticaret Kanununun 64. ve 88. maddeleri arası Muhasebe defterleri ile ilgili olup bu maddeler Ticari Defterler başlığı altında toplanmıştır.

Kanununun 64. maddesinde her tacirin ticari defter tutmak zorunda olduğu ve ticari defterler, açılış ve kapanışlarında noter tarafından onaylanacağı, kapanış onaylarının izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar yapılabileceği, şirketlerin kuruluşunda defterlerin açılışı ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabileceği, açılış onayının noter tarafından

yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorunda olduğu ve Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirleneceği 64. maddede belirtilmiştir.

Kanunun 65. maddesinde defterlerin kayıt dilinin Türkçe olduğu ve kayıtların eksiksiz, doğru, zamanında, düzenli olarak ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak tutulması gerekliliği belirtilmiştir.

Kanunun 68. maddesinde tacirin ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilançosunu çıkarmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Yine aynı madde de tacirin gelir tablosunu hazırlamak zorunda olduğu da belirtilmiştir.

Kanunun 69. maddesi ise yılsonu finansal tablolar ile ilgilidir. Yılsonu finansal tablolarının; Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak düzenlenmesi gerektiği, açık ve anlaşılır olması gerektiği ve düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içerisinde çıkarılması gerektiği bu maddede belirtilmiştir.

Yılsonu finansal tabloların Türkçe ve Türk Lirası ile düzenleneceği ise kanunun 70. maddesinde belirtilmiştir.

Kanunun 73. maddesinde ise bilançonun içeriğinden bahsedilmiştir. Bilançoda; duran varlıklar, dönen varlıklar, öz kaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesapların ayrı kalem olarak gösterileceği belirtilmiştir.

Kanunun 78. maddesinde varlıklar ve borçlarla ilgili değerlendirme ilkelerine yer verilmiştir. Bu ilkeler şunlardır;

a) “Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.

b) Fiili veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilir.

c) Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir.

d) Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır; özellikle de bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar, bunlar bilanço günü ile yılsonu finansal tablolarının düzenlenme tarihi arasında öğrenilmiş olsalar bile, dikkate alınır; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba

katılır. Değerlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz farkların dönem sonuçlarıyla ilişkilendirilmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki esaslara uyulur.

e) Faaliyet yılının gider ve gelirleri, ödeme ve tahsilat tarihlerine bakılmaksızın yılsonu finansal tablolarına alınır.

f) Önceki yılsonu finansal tablolarında uygulanmış bulunan yöntemler korunur.”

Her tacirin Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini, alınan ticari mektuplarını, gönderilen ticari mektuplarının suretlerini, ticari belgelerini saklamakla yükümlü olduğu ve bu saklamayı kayıtlara istenildiği her an ulaşılabilirliği ve okunur halde tutulabilirliği amacıyla görüntü ve veri taşıyıcılar yardımıyla on yıl boyunca saklama yükümlülüğü olduğunu kanunun 82 maddesinde belirtilmektedir.

Daha önceki Ticaret Kanunlarında gördüğümüz gibi ticari defterlerin ticari uyumsuzluklarda delil olma özelliğine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 83. ve 88. maddeleri arasında da bulunmaktadır.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) 2 Kasım 2011 ve 28103 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur (Engin, 2018:27).

Türkiye’de KGK’nın görevlerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür (Kutluay, 2015:42). Bunlar:

1. Türkiye Muhasebe Standartları’nı oluşturmak ve yayımlamak,
2. Ulusal denetim standartlarını oluşturmak ve yayımlamak,
3. Bağımsız denetçileri ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek, gözetlemek ve denetlemektir.

KGK Avrupa Birliği Muhasebe direktifi ile tam uyumlu bir finansal raporlama seti hazırlamak için 2015 yılında taslak bir metin yayınlamıştır. İngiltere ve İrlanda’da 2015 yılında yürürlüğe giren ve FRS 102 olarak adlandırılan yerel finansal raporlama seti de referans alınarak Türkiye’deki bağımsız denetime tabi şirketler için hazırlanan “Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi” metni, kamuoyu görüşleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Sonuç olarak Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) 29 Temmuz 2017 tarihinde 30138 Sayılı Resmi Gazete ’de

yayımlanarak 2018 yılı itibariyle uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. BOBİ FRS seti ile TFRS Seti arasında ölçme, muhasebeleŐtirme ve raporlama konularında önemli farklılıklar vardır (Gökçen vd., 2018: 438).

BÖLÜM 3

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI

3. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI TARİHÇESİ

3.1. Türkiye Yükseköğretim Kurumları Tarihi

Darülfünun kelimesinin kökü olan “Dar” kelimesi mektep anlamındadır. Yüksekokullar için kullanıldığında ise Fen Fakültesi anlamını taşımaktadır. Darülfünun yani Fen Evleri ismi bu kurumun medresenden ayrı bir kurum olduğunu ortaya koymak amacıyla verilmiştir (Namal ve Karakök, 2011:28).

Ülkemizde XIX. yüzyılın ortalarında gündeme gelen Darülfünun kurma fikri 1863 yılında ilk Darülfünun ’un açılmasıyla sonuçlanmıştır. Ancak bu Darülfünun halka açık genel kültür konferansları vermektten öteye gidememiş ve 1865 yılında kapatılmıştır. Darülfünun ile ilgili düzenlemeler ilk kez 1869 tarihli Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi ile yapılmış ve 1869 yılında Darülfünun ikinci kez açılmıştır. İkinci Darülfünun ‘un belirli bir ders programı bulunmakta ve halka açık genel kültür derslerini kapsamaktaydı. İkinci Darülfünun ise 1871 yılında kapatıldı. 1874 yılına gelindiğinde ise Mekteb-i Sultanî içerisinde üçüncü Darülfünun olan Darülfünun-i Sultanî açıldı. Hukuk ve Mühendislik alanlarında öğrenci yetiştiren bu Darülfünun ‘un şubeleri ve belirli bir ders programı bulunmaktaydı. Ancak bu okulda 1882 yılında kapatıldı. Bu okulların başarısızlıkla kapatılmasının en önemli nedenlerinden biri ise ortaöğrenim görmüş öğrenci bulunmamasıdır (Dölen, 2008:1).

Avrupa üniversitelerinde öğrenim görmek amacıyla ülkesinden kaçan gençleri ülkede tutmak amacı ile II. Abdülhamit’in tahta çıkışının 25. yıl dönümünde hükümet tarafından verilen karar ile 30 Temmuz 1900 tarihinde yayımlanan nizamname ile dördüncü Darülfünun olan Darülfünun-ı Şahane kurulmuş ve 1 Eylül 1900 tarihinde öğretime başlamıştır (Başar,1997:25).

Darülfünunu Şahane Ulumu Aliyei Diniye, Edebiyat, Ulumu Riyaziye ve Tabiye olmak üzere üç bölümden oluşmaktaydı. Bu okula alınan öğrenci sayısı 85 düzeyindedir. Derslere müfettişlerin de girmesi ve sürekli olarak dersleri izlemesi sıkı bir denetim altında eğitim icra edildiğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerden yıllık olarak bir lira ücret, iki lira şahadetname parası ve

üç ayda bir olmak üzere yirmi beş kuruş imtihan parası alınırdı (Tekeli, 2010:85).

II. Meşrutiyet döneminde Darülfünunda önemli gelişmeler olmuştur. 21 Ağustos 1909 yılında Darülhayr'ın kaldırılması ile boşalan Veznecilerdeki Yusuf Kamil Paşa'nın eşi Zeynep Hanım'ın konağına Darülfünun nakledilmiştir. Darülfünun ile Mekteb-i Mülkiye yönetimlerini birbirlerinden ayırmak amacı ile Darülfünunun yönetimine Mekteb-i Mülkiye müdüründen ayrı bir müdür atanmıştır. Değişim bunula sınırlı kalmamış ders programları da değiştirilmiştir. Tarih, edebiyat, felsefe dersleri ders programına eklenmiştir. Öğrenci sayısındaki kısıtlama ve ücret kaldırılmıştır. Darülfünun-ı Şahane adının yerini "Darülfünun-ı Osmani" almıştır (Olgun, 2013:188).

21 Nisan 1912 tarihli Darülfünun Nizamnamesine göre İstanbul Darülfünunu Ulum-ı Şeriye, Ulum-ı Hukukiye, Ulum-ı Tıbbiye, Fünun, Ulum-ı Edebiye olmak üzere beş şubeden oluşmaktaydı. Her şubenin başında bir reis bulunmaktaydı bu kişi "Muallimler Meclisi" tarafından seçilmekteydi. Reisin dışında bir müdür ve müdür-i umumi bulunmaktaydı. Öğrenim süreleri ise Tıpta 6, Hukukta 4, öteki şubeleri ile eczacı ve dişçi okullarında 3 yıldır (Tekeli, 2010: 111).

1914 yılına gelindiğinde kız öğrencilerin de yükseköğretimden faydalanması amacı ve yükseköğrenim görmek isteyen kızların müracaatlarının etkisi ile 12 Eylül 1914 yılında Zeynep Hanım konağında İnas Darülfünunu açılmıştır. Öğrenim süresi 3 yıl olan bu okul Edebiyat ve Fen şubelerinden oluşmaktaydı. 24 Ekim 1914 yılında kayıt yaptırmaya hak kazanan 22 öğrencisi ile öğretime başlayan Fen şubesi Riyaziyat ve Tabiiyyat olmak üzere iki bölümden oluşmaktaydı. İnas Darülfünununa kayıt şartları ise şu şekildedir:

- İnas İdadisi veya Sultanisinden mezun olmak
- Sınavsız kaydolmak ya da hususi tahsil görmüş olarak gelip yapılacak sınavlarda başarılı olmak
- 16-25 yaş aralığında bulunmak

• Tezkere-i Osmanî ve Aşî Şahadetnamesi ibraz etmek (Baskın, 2008:92-93).

Dönemin Eğitim Bakanı Ahmet Şükrü Bey o zamanlar Türkiye’de müsteşar olarak görev yapan Dr.Franz Schmidt ile önemli çalışmalar yapmışlardır. Yapılan çalışmalar sonucunda Almanya’dan akademisyenler getirilmesine karar verildi ancak bu akademisyenler ünlü akademisyen olmayacak ve su bilgisine sahip genç akademisyenler olacaktır. Bu mutabakatın ardından çalışmalarına başlayan Dr.Franz Schmidt Ağustos 1915’e kadar akademisyen alımını tamamlamıştır (Gemici, 2016:27).

Schmidt tarafından yirmiden fazla öğretim üyesi Darülfünuna getirilmiştir. Bu öğretim üyeleri üç yıl Darülfünunda çalışmıştır. Öğrenci sayısının azlığı, yeterli miktarda kitap olmayışı, eğitim araç gereçleri ve malzemelerinin kolay temin edilmemesi, düşük maaş almaları, gıda maddelerinin kıt olması gibi nedenler ve üniversite reform çalışmalarının durmuş olması sebebi ile Schmidt üç yıllık çalışmanın hem kurum hem de Alman profesörler açısından memnuniyet verici olmadığını yazmıştır. Darülfünunda Türk-Alman kültürel iş birliği kurulmuştur ancak Darülfünun bir Alman üniversite modeline göre yeniden yapılandırılmamıştır. Bunda, Jön Türklerin, Alman eğitimcilerden yararlanmayı istemekle birlikte, Darülfünun’ un yapısında kökten bir değişikliğe gidilmesini uygun bulmamaları muhtemelen etkili olmuştur (Günergün, 2011:50-51).

Osmanlının savaşı kaybetmesi ve antlaşmalar yapıldıktan sonra askerden dönen gençler darülfünun sınıflarını doldurmuş, Alman öğretim üyeleri ise ülkelerine dönmüşlerdir. Darülfünunun bütçesi azalmış sınıflar ise dolmaya başlamıştır. 15 Ekim 1919 yılında Darülfünunu Osmanî Nizamnamesi yayınlanmış ve Darülfünuna özerklik tanınmıştır. Bu nizamnameye göre seçilecektir. Bu müdir-i umumi ile fakültelerin reisleri ve temsilcilerinden oluşan Darülfünun Divanı (senato) oluşturulmuştur. Sınıf usulü kaldırılarak sönestr usulü benimsenmiştir. Ayrıca Lisans, doktora, disiplin ve seminer gibi kavramlara yer verilmiştir (Tekeli, 2010:117).

Türkiye Cumhuriyeti kurulana kadar Darülfünun bu şekilde eğitim ve öğretimine devam etmiştir. İngilizlerin kullanımında olan Harbiye Nezareti

binası yani bugünkü İstanbul üniversitesi merkez binası Lozan Antlaşmasından hemen sonra İngilizler tarafından hemen boşaltılmış ve bu bina darülfünuna tahsis edilerek yer yetersizliği büyük oranda çözülmüştür. Tevhîd-i Tedrisat Kanununun (3 Mart 1924) yürürlüğe girmesi ile kaldırılan medreselerin yerlerine İlahiyat Fakülteleri kurulmuştur. 1 Nisan 1924'te Türkiye Büyük Millet Meclisi darülfünuna özerklik tanıyarak katma bütçe ile idare edilmesine karar vermiştir. Darülfünun ilmi, idari ve mali bir özerklik kazanmıştır (<http://filozof.net/Turkce/nedir-ne-demek/12044-darulfunun-nedir-ne-zaman-acildi-neden-kapatildi->).

1930'lu yıllara gelindiğinde Darülfünun dışardaki gelişmelere karşı duysuz olmak ve kendi içerisinde sorunlarının artması ile eleştirilmiş bu eleştiriler mecliste dile getirilmiştir. Avrupa Osmanlının bilim ve fende, siyasi ve sosyal alanlarda ileride olduğu dönemlerde Osmanlıyı takip ederek belirli bir seviyeye ulaşmıştır. Ancak Osmanlı devleti Avrupa'da ki gelişmeleri takip etmekte başarısız olmuştur. Darülfünun da aynı şekilde Avrupa'yı takip etmekte başarısız olmuştur. Bu eleştiriler ve başarısızlıklar neticesinde basında reform yapmak amacıyla bir uzman getirileceği haberleri yer almıştır. Türk hükümetinin talebi ile inceleme yapmak ve rapor hazırlamak amacı ile İsviçre'den eğitim bilimci Prof. Albert Malche getirilmiştir. Ocak 1932' de Türkiye'ye gelerek incelemelerde bulunan Malche Darülfünun ile ilgili tespitler yapmıştır ve Darülfünun 'da eğitimin istenilen düzeyde olamamasının nedenlerini araştırmıştır. Bu rapor ile 1933 üniversite reformunun temelleri atılmıştır. 1933 yılında Üniversite Reformu yapılmış ve Darülfünun bütün fakülteleri ile beraber,31 Temmuz 1933 tarihinde kaldırılmış ve yerine 1 Ağustos 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi açılmıştır (Namal ve Karakök, 2011:34).

1946 yılına gelindiğinde Cumhuriyet Döneminin ikinci üniversite reformu gerçekleştirilmiştir. 1933 üniversite reformu ile üniversitenin bilimsel özerkliği korunmuş yönetsel özerkliği Darülfünunun özerkliği kötüye kullanmasına duyulan tepkiler ve bundan daha önemlisi üniversite reformu başarıya ulaşınca kadar yetkilerin merkezde toplanmasını sağlamak amacı ile büyük ölçüde sınırlandırılmıştır. 1946 yılına gelindiğinde ise ikinci üniversite

reformu ile sınırlandıran yönetsel özerkliği tekrar verilmiştir (Baltacı ve Akın, 2007:84).

1960 darbesi sonrasında çıkartılan 114 sayılı yasa ile 147 öğretim üyesi ve yardımcısı tasfiye edilmiş ve dört öğretim üyesi başka üniversitelere sürgün edilmiştir. Aynı yıl çıkartılan 115 sayılı yasa ile özerkliğin geniş bir tanımı anayasaya girerek bilimsel ve yönetsel özerkliğe yeni bir biçim kazandırılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler birbirinden ayrılmış üniversiteler Arası Kurula devredilmiştir (Arap, 2014:8).

1961 Anayasasınının 120. maddesinde üniversiteler “bilimsel ve idari özerklik ile tüzel kişiliğe sahip” kurumlar olarak tanımlanmıştır. Öğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmalarının ve siyasi partilerin genel merkezlerinde görev alabilmelerin önündeki engeller de 1961 anayasası ile kaldırılmıştır. 1971 yılında ise öğrenci olaylarında meydana gelen artışın nedeni olarak görülen üniversitelerin özerkliğini kısıtlamak amacıyla ilgili maddede değişikliğe gidilmiştir. 1971 yılına kadar 8 üniversite bulunuyor iken 1971—1978 yılları arasında bu rakam 11 artarak 19’a ulaşmıştır (Sallan Gül ve Gül, 2015:54).

Ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel çalkantıların yaşandığı 1981 yılında üniversite reformu yapılmıştır. 2547 sayılı Yükseköğretim kanunu ile Yüksek Öğretim Kurumları (YÖK) sistemi oluşturulmuştur. Bu kanun üniversite reformları içerisinde yapıldığı günden itibaren demokratikliği konusunda, hemen her kesimden insanın lehinde ve aleyhinde yazdığı, tartıştığı bir Kanun olmuştur. Reformu kısaca YÖK sorunu biçiminde ifade etmekte ve YÖK’ün şu üç nedenden dolayı sorun olduğu fikrini ileri sürmektedir. Bunlar;

1. YÖK, tarihin akışına ve Dünya’nın genel gidişine,
2. Demokrasiye ve insan hakları bildirgelerine,
3. Zamanımızın ruhuna ve değerlerine ters düşen, anakronik (çağdışı) bir “kurtarma” denemesidir (Arslan, 2005:34).

1992 yılı yükseköğretim kurumları açısından yirmi dört üniversitenin kurulduğu önemli bir yıldır. Yirmi dört üniversitenin biri vakıf yirmi üçü ise

devlet üniversitesidir. Bu üniversitelerin yirmi ikisi orta büyüklükteki şehirlerde kurulmuştur. Kurulan bu üniversitelerin bölgesel dağılımına baktığımızda; Marmara Bölgesi'nde 6 üniversite, İç Anadolu Bölgesi'nde 3 üniversite, Karadeniz Bölgesi'nde 2 üniversite, Akdeniz Bölgesi'nde 4 üniversite, Ege Bölgesi'nde 7 üniversite, Doğu Anadolu Bölgesi'nde 1 üniversite ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 1 üniversitenin bulunduğu görülmektedir. Böylelikle ülkemizdeki üniversite sayısı ikisi vakıf, elli biri devlet üniversitesi olmak üzere elli üçe yükselmiştir (Sargın, 2007:142-143).

1923-1924 eğitim öğretim yıllarından 1999-2000 eğitim-öğretim yılına kadar geçen 76 yıllık Cumhuriyet döneminde Türkiye'de Yükseköğretim alanındaki gelişmeler şöyle özetlenebilir:

* Yükseköğretim kurumlarının sayısı 1'den 74'e

* Öğrenci sayısı 2.914 den 1.419.927'ye

* Yıllık mezun sayısı 321'den 198.654'e

* Öğretim elemanı sayısı 307'den 63.866'ya yükselmiş, genç Türkiye Cumhuriyetinde üniversiteler İstanbul'un dışında Anadolu ve Trakya'nın her köşesine yayılmıştır (Baskan, 2001:31).

2006 yılı da 1992 yılı gibi Türkiye üniversite tarihinin önemli yıllarından biri olmuştur. 01.03.2006 gün ve 5467 sayılı yasa ile farklı bölgelerde (8'i Karadeniz, 2'si İç Anadolu,1'i Marmara, 1'i Ege, 1'i Akdeniz, 1'i Doğu Anadolu, 1'i Güneydoğu Anadolu) 15 üniversite kurulmuştur ve Türkiye'deki üniversite sayısı 93'e yükselmiştir. Yeni üniversiteler 50.000 ile 120.000 nüfusa sahip orta büyüklükteki şehirlere kurulmuştur (Salgın, 2007:144).

Üniversitelerin kuruldukları bölgelerde sosyo ekonomik bir hareketlilik yaşatması Türkiye'de her şehre bir üniversite kurma nedeninin ekonomik nedenidir. Kuruldukları bölgeye gelir de getiren üniversiteler bölgeler arası eşitsizliği de gidermektedir. Bireylerin yaşam standartlarını artıran, onlara iş fırsatı sağlayan, sosyal ve kültürel hareketliliğe katkıda bulunan, böylece genç nüfusun kırsal bölgelerden göç etmesini önleyen üniversitelerin kurulmasındaki ekonomik sebepler, istihdam yaratma, bölgesel kalkınmayı

sağlama ve bölge ekonomisini canlandırma şeklinde ifade edilebilir. Bu nedenler ile 16'sı 2006 yılında, 21'i 2007 yılında, 15'i 2008 yılında, 9'u 2009 yılında, 17'si 2010 yılında ve 11'i 2011 yılında; 3'ü 2012 ve 1'i 2013 yılında olmak üzere son sekiz yılda toplam 93 yeni üniversite kurulmuştur. Genel olarak 2007 yılında 30'u vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 115 üniversite varken, bu sayı 2013 yılı itibariyle 66'sı vakıf üniversitesi ve 7'si vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplamda 170'e yükselmiştir (Doğan,2013:110).

2017 yılına gelindiğinde toplam üniversite sayısı 68'i vakıf üniversitesi, 5'i meslek yüksekokulu ve 112'si devlet üniversitesi olmak üzere 185' e yükselmiştir. Öğrenci sayısı ön lisans düzeyinde 2.555.926, lisans düzeyinde 4.071.579, yüksek lisans düzeyinde 480.215 ve doktora düzeyinde 91.267 olmak üzere toplam 7.198.987'dir.2017 Öğretim elemanı sayılarına baktığımızda ise 83.245'i Erkek, 65.872'i Kadın olmak üzere 149.117 öğretim elemanı vardır (<https://istatistik.yok.gov.tr/>).

3.2 Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Öğretiminin Tarihçesi

İlhanlılar döneminde yaşayan vezirlerden birinin Felakayı Tebrizi isimli muhasebeciden oğluna muhasebe eğitimi vermesi için bir kitap yazmasını istediği ve bunu üzerine Tebriz'inin tarihin ilk muhasebe kitaplarından birisini yazdığı bilinmektedir. Bu kitap el yazması olup hesap ve kayıt işlemleri ile ilgili kuralları içerdiği uzun yıllar boyunca konuyu öğrenmek isteyenler tarafından kullanıldığı bilinmektedir (Fidan, 2006:78).

Osmanlı döneminde ticaret azınlıkların yani gayrimüslimlerin elinde olduğunda muhasebe eğitimleri de azınlıkların dilinde ve onların okullarında yapılmış olup usta çırak ilişkisine dayanmaktadır. Ayrıca Enderun Mektebi (Gayrimüslimlerden seçilen yetenekli ve zeki çocukların asker ve devlet adamı olarak yetiştirilmek üzere gönderildikleri okul) de bir nevi muhasebe eğitimi veren kurum görevi gömüştür (Durak, 2009:37).

Osmanlının dış borçlar sonucu bunaldığı yıllarda günün ihtiyacı ve geleceğin daha iyi planlanması amacı ile ticaret okulu kurulması için çeşitli çalışmalar yapıldı. 1860, 1880, 1881 yıllarında girişimlerde bulunuldu hatta 1881 yılında yapılan girişimde Ticaret Bakanlığına bağlı bir ticaret okulu

kurulmak istenirse de başarıya ulaşamadı. Bu başarısız girişimler sonrasında 1883 yılına gelindiğinde "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Alisi" isimli bir ticaret okulu kuruldu. Ancak üzerinde fikir yürütülmeden yapılan program okulun sonunu getirdi ve okul kapandı. 1894 yılında ise üç yıllık bir yüksekokul olarak tekrar eğitime başladı ve ikinci meşrutiyetten sonra kadrolu öğretmenleri ile tam gün eğitim yapılan bir okul haline getirildi. Okul dönemin Rum, Ermeni, İngiltere, İtalya, Rusya ve Avusturya devletlerinin ticaret okullarına göre çok aşağı bir eğitim yapıyordu (Aydın, 2007:26).

1915 yılına gelindiğinde ilk ticaret okulu olan "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Alisi" Ticaret Mekteb-i Âlisi olarak değiştirilmiştir.1915 yılında Servet-i Fünûn dergisinde Ticaret Mekteb-i Âlisi hakkında üç yazı yayınlanmıştır. Bu yazılarda okulun Türk ve Müslüman vatandaşlara ticaret öğretmek için üstlendiği önemli misyon, Ticaret Mektebinin daha iyi eğitim vermesi için yetkili makamlar tarafından yayınlanan tavsiye niteliğindeki rapor ve bu mektep vasıtasıyla Türk ve Müslüman halka ticaretin ve ticaret eğitiminin nasıl benimsetilebileceği konusunda çözümler yer almaktadır (Özkul, 2016:323).

1947 yılına gelindiğinde öğrenci sayısında meydana gelen artış neticesinde Beyoğlu Ticaret Lisesi kuruldu. Ayrıca Sultanahmet Ticaret Lisesi'nin adı İstanbul 1. Ticaret Lisesi olarak değiştirildi. Okul şuan ise Sultanahmet Ticaret ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi adı ile eğitimine devam etmektedir (Aydın, 2007:26).

1960 sonrası dönemde Kamu ve özel sektör işletmeciliği ile vergileme alanında meydana gelen gelişmeler muhasebe bilgisinin önemini arttırmış, üniversite sayılarındaki artışa paralel olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ile benzer görevi yerine getiren muhasebe eğitimi veren kurumların artması muhasebe eğitiminde kapsam, biçim, sunum şekli gibi çeşitli açılardan geçmişe kıyasla hissedilir gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır. Muhasebe eğitimine yön veren düzenlemeler şunlardır;

- 1971-Kamu İktisadi Teşebbüsleri Tekdüzen Hesap Planı
- 1983-Sermaye Piyasası Kurulu Standart Genel Hesap Planı

- 1986-Bankacılık sektörü Tekdüzen Hesap Planı

- 1989-3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu

- 1994-Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS).

Bu düzenlemeler arasında en önemlisi ise muhasebe eğitiminde bir birliğin ve sistematik olarak tekdüzeliğin oluşması açısından büyük önem arz eden 1994-Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nin oluşturulmasıdır. Vergi kanunlarında yapılan düzenlemelerin de muhasebe eğitimine katkısı önemli düzeydedir. Örneğin; Kazanç Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunu gibi (Durak, 2009:39-40).

3.3. Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Öğretiminin Güncel Durumu

Ülkemizde ara eleman ihtiyacı her geçen gün artmakta ve bu ihtiyacı ise meslek yüksekokulları sağlamaktadır. Meslek yüksekokullarının hedefleri işletmelerin ara eleman ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ara eleman ihtiyacının olduğu alanlardan biri ise ‘Muhasebe’ alanıdır. Muhasebe programının amacı iki yıllık eğitim sonucunda işletmelerin ön muhasebe eleman ihtiyacını sağlayacağı bireyler yetiştirmektir. Ayrıca bu programdan mezun olan öğrenciler eğitimlerine örgün ya da yaygın eğitim yolları ile devam edip kariyer gelişimlerini ilerletebilirler (Özdemir, 2010:105).

Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde ve dengi fakültelerin (işletme fakültesi, işletme ve yönetim bilimleri fakültesi, iktisat fakültesi, insan ve toplum bilimleri fakültesi, sosyal ve beşeri bilimler fakültesi, siyasal bilgiler fakültesi, uygulamaları bilimler yüksekokulu vb.) işletme, iktisat, maliye vb. bölümlerinde dört yıl süreyle verilmekte olup gerekli şartları tamamlayan adaylar Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olabilmektedir (Öztürk ve Fındık, 2016:244-245).

Lisansüstü eğitim ise Yüksek lisans ve Doktora olarak ikiye ayrılmakta ve “işletme” ve “muhasebe ve finansman” anabilim dalları bünyesinde

muhasabe dersleri verilmektedir. Bu derslerde öğrencilerin muhasabe ve finansman dalında uzman seviyede eğitim almalarına imkân tanınmaktadır. Lisansüstü seviyede verilen dersler ileri düzey konuları kapsamakta olup uygulamadaki temel bilgiler yerine daha yüksek seviyede akademik bilgilere dayanmaktadır (Kutlu, 2010:236).

BÖLÜM 4

ÖZYETERLİLİK

4. ÖZYETERLİLİK KAVRAMI

4.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Özyeterlilik kavramı sosyal öğrenme kuramı ile öne çıkmış ve bu kuramın merkezini oluşturan bir kavramdır. Özyeterlilik kavramını daha iyi anlayabilmek için önce sosyal öğrenme kuramına bakmakta yarar vardır.

Bandura'nın bu kuramına göre başkalarının deneyimlerinden faydalanılarak birçok şey öğrenilebilir. Kuram sosyal davranışın başkalarının davranışının model alınması ile öğrenildiğini belirtmektedir. Model alma ile öğrenme; model alma, gözlemleyerek öğrenme, taklit, özdeşleşme, içselleştirme gibi terimlerle de açıklanmaktadır (Orhan, 2014:54).

Bandura'ya göre insan sadece içsel güdülerden veya dışsal unsurlardan etkilenmez. Bandura sosyal öğrenme kuramında insanların başkaları model olarak öğrenmeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu öğrenme için ise şu dört süreç gereklidir (Öztürk, 2018:25):

1. Uygun davranışın seçilmesi
2. Seçilen davranışın zihinde toplanması
3. Motorsal yeniden üretme
4. Güçlendirme ve özendirme

4.2. Özyeterliliğin Tanımı

Özyeterlilik kavramını anlayabilmek için kelimenin kökeni olan öz kavramına bakmakta yarar vardır. Öz, bireyin kendisine ait algılarının toplamıdır. Bireyin öz kavramı:

a) Çevrenden gelen yorumlamalar, bireyin deneyimleri aracılığıyla biçimlenir,

b) Önemli görülen diğer insanların teşvik ve değerlendirmelerinden oldukça fazla etkilenir (Uzel, 2009:6).

İlk kez Bandura tarafından kullanılan özyeterlilik kavramı bireyin belirli bir performansı göstermesi için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirmesi kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısıdır. Daha anlaşılır bir şekilde tanımlayacak olursak özyeterlilik bireyin bir görevi yerine getirebilme gücüne ilişkin inancıdır (Uysal, 2013:144).

Benlik ve özyeterlilik kavramlarının zaman zaman birbirlerinin yerlerine kullanıldığını görsek de bu kavramlar birbirlerinden ayrılan yönleri olan farklı kavramlardır. Özyeterlilik kavramı belirli bir alan veya göreve yönelik bir inanç iken benlik kavramı özyeterlilik kavramını da kapsayan daha genel bir kavramdır. Örneğin öğrenci matematik dersine yönelik yüksek bir benlik değerine sahip ise bu öğrenci matematik alanında kendini yeterli ve yetkin hissedebilir. Duruma özyeterlilik yönünden baktığımızda ise öğrencinin toplama, çarpma, bölme vs. gibi alanlardaki özyeterlilik inançlarını ele almalıyız. Öğrenci toplama işlemine dair yüksek bir özyeterlilik inancına sahipken, çarpma işlemiyle ilgili daha düşük bir özyeterlilik inancına sahip olabilir. Öğrenci çarpma işlemlerini yapabilecek yeterlilikte olsa da, sırf bu inancı nedeniyle, çarpma işlemlerinin yoğun olduğu ödevlerini yapmak istemeyebilir. Bu nedenle, özyeterlilik teorisi, kişinin belli bir durumda nasıl davranacağına dair en iyi öncül verinin, kişinin o durumla ilgili öznel algısı olduğunu ileri sürmektedir. Sonuç olarak Özyeterlilik kavramı akademik başarıyı tahmin etmede, benlik saygısından daha etkilidir (Kotaman, 2008 :112-113).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi özyeterlilik, kişinin bir görevi başarabileceğine olan inancıdır.

Özyeterliliği yüksek ve düşük olan bireylerin özelliklerini şu şekilde karşılaştırılmıştır (Akar, 2008:187):

1. Özyeterliliği yüksek bireyler karmaşık olaylarla baş edebilirken düşük bireyler baş edememektedir.

2. Özyeterliliği yüksek bireyler karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelirken, özyeterliliği düşük bireyler umutsuzluk ve mutsuzluğa kapılmaktadır.

3. Özyeterliliği yüksek bireylerin kendilerine güvenleri vardır, özyeterliliği düşük bireylerin ise kendilerine güvensizliği vardır.

4. Özyeterliliği yüksek bireyler okul ve iş hayatında daha başarılıdır.

5. Özyeterliliği yüksek olan bireyler çalışmalarında sabırlı iken, Özyeterliliği düşük olan bireyler çalışmalarında sabırsızdır.

Shunk'a göre bir hedefine ulaşarak tatmin olan bireyin özyeterlilik inancı ikiye katlanır ve birey kendisine daha zor hedefler belirler.

Sharp özyeterlilik inancının bireyin motivasyon, refah ve kişisel başarılarındaki temel faktör olduğunu vurgulamıştır. Eylemlerinin istediği sonuçlar doğuracağına inanmayan birey hayattaki güçlüklerle karşı durabilme ve reaksiyon göstermede isteksiz olur.

Zimmerman ise öğrencinin performans değişiklikleri, öğrenme yöntemleri ve akademik başarının özyeterlilik inancını etkilediğini vurgulamıştır.

Eaton ve Dembo ise kültürel ve etnik farklılıkların özyeterlilik inancına etkisini araştırmışlardır. Çalışmalarında bu farklılıkların özyeterlilik inançlarını negatif yönde etkileyen faktörler olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin, Asya-Amerikalı ve Amerikalı dokuzuncu sınıf iki ayrı grup öğrenci üzerinde yaptığı motivasyonel inançla ilgili çalışmasına göre, akademik başarısızlık korkusunun Asya-Amerikalı öğrenciler üzerinde daha yoğun görüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Bu durumun gerekçesini, kültürel ve etnik faktörler olarak göstermiştir (Uzel, 2009:2-3).

4.3. Özyeterliliğin Kaynakları

Herhangi bir durumdaki yeterlilik beklentisinin dört kaynağı bulunmaktadır. Bunlar geçmiş tecrübeler, rol modellerin yaşantıları, sözel teşvikler ve fizyolojik durumdur.

Cinsiyet, öğrenme bozukluğu ve özyeterlilik kaynaklarının; özyeterlilik ve akademik başarı üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla Hampton ve Mason 287 lise öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonucunda daha çok özyeterlilik kaynağından beslenen öğrencilerin daha yüksek özyeterlilik inancına ve daha yüksek akademik başarıya sahip oldukları bulgularına ulaşılmıştır (Kotaman, 2008 :119).

Özyeterlilik kavramının dört temel kaynağı şunlardır (Robbins ve Judge, 2015:218) :

- 1) Geçmiş Tecrübeler (Performans Başarıları)
- 2) Rol Modellerin Yaşantıları (Dolaylı Yaşantılar)
- 3) Sözel Teşvikler (Sözel İkna)
- 4) Fizyolojik Durum

4.4. Özyeterliliği Harekete Geçiren Süreçler

Bireyler bir iş hakkında önceden gerek kendilerinin gerekse çevrelerinin etkisiyle edindikleri bilgilere göre o işe girerler. Bireylerin kendilerini nasıl algıladığıyla ilgili değerleri vardır. Bandura, bireylerin kendilerini algılayışlarının 4 kaynağı olduğunu savunmuştur. Bunlar; Bilişsel Süreç, Motivasyonel Süreç, Duygusal Süreç ve Seçim Süreci olmak üzere dörde ayrılmaktadır (Gülpınar, 2018:18).

3.4.1. Bilişsel Süreç:

Bilişsel süreç içerisinde özyeterlilik algısının etkileri çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır. Çoğu insan kişisel amaçlar belirlemekte ve davranışlarını bu amaçlar doğrultusunda şekillendirmektedir. Kişisel amaç belirleme ise bireyin özyeterlilik algısından etkilenmektedir. Özyeterliliği yüksek bireyler daha zor, karmaşık amaçlar belirlemekte ve bu amaçlara yönelik olarak güçlü bir sorumluluk duygusu taşımaktadır.

Bu noktada bilişsel süreç bireyin özyeterlilik algısının etkilerini davranışlarına yansıtmasında bir köprü görevi görmektedir. Çünkü bilişsel sürecin bireyin olayları tahmin etmesini sağlamak ve bu olayları kontrol etme yollarını geliştirmek gibi temel işlevleri vardır.

Banduraya göre bireyin bilişsel süreç içerisinde bir şeyi öğrenmek için harcadığı çaba, bireyin deneyimleri sonucu elde ettiği özyeterlilik

miktarına bağlıdır. Ayrıca özyeterliliğin bilişsel provalarla geliştirilebileceğini belirtmiştir (Küçük Kılıç, 2014:35).

3.4.2. Motivasyonel Süreç :

Latince 'de hareket etmek anlamında olan “to move” kelimesinden türetilen motivasyon kelimesi insanı harekete geçiren ve hareketlerinin yönlerini belirleyen, onların, düşünceleri, umutları, inançları, kısacası arzu; ihtiyaç ve korkulardır (Ada vd. 2014:152).

İnsanlar davranışlarını çoğu zaman bilişsel süreçlerle belirlerler. Amaçların ve buna bağlı olarak davranışların belirlenmesinde etkili olan unsurlardan birisi de motivasyondur. Motivasyon, bireyin özyeterlilik algısı ile ilgili olarak yine birey tarafından düzenlenir ve amaçlara ulaşılabilirliğine dair inançlar oluşturulur (Nakip, 2015:32).

3.4.3. Duygusal Süreç:

Bandura, zor bir durumda karşılaşılan stres ve kaygının düzeyinin ne olacağına bireyin özyeterlilik algılarının etki ettiğini belirtmiştir. Hedefine ulaşarak tatmin olan bireyin özyeterlilik algısı yükseleceğini ve kendine daha zorlu hedefler belirleyeceğini daha önce belirtmiştik. Sonuç olarak özyeterlilik algısı yüksek olan bireyin zor görevlerde yer alma cesareti de o kadar fazladır (Küçük Kılıç , 2014:35).

3.4.4. Seçim Süreci

Bireyler bir iş yaparken o işin kapasitelerini aştığını düşündüklerinde o işten kaçmakta ancak o işi yapabileceklerine inandıkları zaman görev ve sorumluluk almaya her zaman hazırdırlar. Bireyler yaptıkları seçimler ile farklı yetenekler, ilgi alanları, sosyal işler elde etmeyi amaçlarlar. Yapılan bu seçimler bireylerin kapasitesini geliştirmektedir. Özyeterlilik ile bireylerin düşündükleri iş seçenekleri arasında doğru yönlü bir ilişki vardır. Bireyin Özyeterliliği ne kadar güçlü ise düşündüğü iş seçenekleri de o kadar geniş olur, eğitim olarak kendini o işe daha iyi hazırlar ve başarısı da oldukça büyük olur (Parlar, 2009: 21).

4.5. Özyeterlilik Boyutları

Bandura yeterlilik beklentilerinin üç boyutu olduğunu ve bu boyutları büyüklük boyutu, genellik boyutu ve olarak sıralamıştır (Kartopu, 2015:70).

3.5.1. Büyüklük (Düzy) Boyutu

Bu boyutta birey yapacağı işi kolay, zor, çok zor olarak algılar ve bu işi başarabilirim veya başaramam şeklinde düşünceler oluşturur (Kalkan, 2018:25).

3.5.2. Genellik (Genelleme) Boyutu

Bazı deneyimler bireylere sınırlı bir yeterlilik algısı kazandırırken bazıları ise daha geniş bir alanda yeterlilik algısı kazandırmaktadır. Örnek verecek olursak özyeterlilik okul gelişimi, bilgi yönetimi, karakter eğitimi gibi sınırlı alanlara odaklanabildiği gibi yönetici özyeterliliği, öğrenci özyeterliliği gibi genel alanlara da odaklanabilmektedir (Öztürk, 2012:20).

3.5.3. Dayanıklılık (Güç) Boyutu:

Beklentileri güçlü olan bireyler karşılaştıkları zorluklar ile baş edebilme çabalarını uzun süre koruyabiliyorken, pekiştirilmemiş zayıf beklentilere sahip bireyler bu süreyi uzun süre koruyamamaktadır (Bağcıoğlu, 2018:20).

4.6. Özyeterlilik Tipleri

Banduraya göre özyeterlilik Mücadeleci Özyeterlilik ve Akademik özyeterlilik olmak üzere iki tipten oluşmaktadır (Kaleli, 2016:18).

3.6.1. Mücadeleci Özyeterlilik

Hedefleri yüksek olan bireylerin özyeterlilik algısı da yüksektir ve hedeflerine ulaşmak için mücadele ederler. Mücadeleci Özyeterlilik algısı yüksek bireyler zorlu durumlarla mücadele ederken mücadeleci Özyeterliliği düşük olan bireyler bu zorlu durumların yarattığı sıkıntı ya da stresi yönetmek için daha çok çaba sarf etmektedir (Mete, 2018:8).

3.6.2. Akademik Özyeterlilik

Temel olarak belirtilen dört kaynağa bağlı olarak ortaya çıkan pek çok davranışa ait özyeterlilik algıları vardır. Bunların en önemlilerinden biri de “ akademik özyeterlilik” (Ekici, 2009:112).

Bandura, akademik bir konu alanında başarılı olabileceğine yönelik inancını “Akademik Özyeterlilik” olarak tanımlamıştır. Zimmerman ise akademik özyeterliliğin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Akademik özyeterlilik bireyin belirli bir işi gerçekleştirme yeteneği konusundaki yargılarını içermektedir. Bu nedenle akademik özyeterlilik bireylerin fiziksel ya da psikolojik özelliklerini içermez .

2. Akademik özyeterlilik inancı, çok boyutludur ve farklı alanlarla bağlantılıdır. Örneğin, matematik özyeterlilik inancı ile İngilizce özyeterlilik inancı farklıdır.

3. Akademik özyeterlilik inancı duruma bağlı özellik gösterir. Örneğin bir öğrencinin akademik özyeterlilik inancı işbirliğinin öne çıktığı sınıflarda farklılık gösterebilir.

Özyeterlilik ölçümleri performans için belirlenen ölçütler temel alınarak ölçülür. Öğrencilerin akademik yetenekleriyle ilgili olarak geliştirilmiş oldukları inançlar, onların öğrendikleri bilgi ve becerilerle neler yapabileceklerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır. Böylece, akademik başarı, daha önceden başarılmış ve ileride başarılabileceklerle ilgili inançların bir sonucu olacaktır. Bu aslında aynı yetenek alanındaki ve düzeyindeki öğrencilerin neden farklı akademik performans gösterdiklerinin açıklanmasında yardımcı olacaktır (Bıkmaz, 2004).

4.7. Özyeterlilik Ölçümünde Kullanılan Araçlar

Özyeterliliğin ölçümünde kullanılan araçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Töre, 2017:80-82):

Tablo 1: Özyeterlilik Ölçümünde Kullanılan Araçlar

Araştırmacı(lar) Yıl	Araştırmannın Temel Değişkenleri	Kullanılan Metot/Ölçek	Ölçeğin Alt boyutları
Bonsaksen vd., 2013	Genel özyeterlilik obezite	Genel öz-yeterlilik ölçeği (10 madde)	
Fan vd., 2013	İş yeri sosyal öz yeterliliği	İş yeri sosyal öz-yeterlilik ölçeği (22 madde)	Sosyal bir araya gelme Genel koşullarda performans Çatışma yönetimi Yardım arayışı ve sunuşu
Romppel, 2013	Öz-yeterlilik	Genel öz-yeterlilik ölçeği (10 madde)	
van Dinther, 2013	Öz-yeterlilik	Öğrenci öğretmen özyeterlilik ölçeği	Kişiler arası yeterlilik, pedagojik yeterlilik, konu ve metot bilgisi, organizasyon becerisi, çalışma arkadaşları ile iş birliği becerisi, yansıtma ve gelişim becerisi
Al Khatib, 2012	Öz-yeterlilik, yalnızlık	Genel öz-yeterlilik ölçeği (10 madde)	
Gustafsson vd., 2012	Öz-yeterlilik, iyileşmeye yönelik denetim odağı	İsveç öz-yeterlilik ölçeği	
Mackoniene, 2012	Öz-yeterlilik tükenmişlik	Genel öz-yeterlilik ölçeği (10 madde)	
Vax vd., 2012	Genel özyeterlilik, işe ilişkin özyeterlilik	Genel öz-yeterlilik ölçeği (14 madde) İşe ilişkin öz-yeterlilik ölçeği (56 madde)	
Yusoff, 2012	Öz-yeterlilik, psikolojik uyum sağlama	Genel öz-yeterlilik ölçeği (10 madde)	
Dave vd., 2011	Genel özyeterlilik, denetim odağı, öznel iyilik hali	Genel öz-yeterlilik ölçeği (12 madde)	
Ebstrup, 2011	Kişilik özellikleri, stres	Genel öz-yeterlilik ölçeği (10 madde)	
Duggleby, 2009	Genel özyeterlilik, umut	Genel öz-yeterlilik ölçeği (15 madde)	

BÖLÜM 5

UYGULAMA

5. UYGULAMA

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evreni ve örnekleme, veri toplama yöntemi, sınırlılıkları belirtilmiş; yapılan güvenilirlik analizi, frekans analizi, korelasyon analizi ve değişkenler arası karşılaştırma analizlerinin sonuçları tablolar yardımı ile açıklanmıştır. Son olarak ise hipotezlerin değerlendirilmesi yapılmış, sonuç ve öneriler ile çalışma tamamlanmıştır.

5.1. Literatür İncelemesi

Yaptığımız literatür taraması özyeterlilik ilgili çalışmaların en çok eğitim bilimleri ve psikoloji alanlarında yapıldığını göstermektedir. Literatür taraması sonucu işletme alanında da özyeterlilik kavramı ile ilgili yapılmış çeşitli araştırmalar tespit edilmiştir. Bu çalışmalar ile ilgili bilgiler aşağıdaki paragraflarda açıklanmıştır. Muhasebe alanında ise özyeterlilik kavramı ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmamız özyeterlilik kavramının muhasebe alanında yapılan ilk araştırması olması nedeni ile önem arz etmektedir.

Azar (2012) tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan ‘Ortaöğretim Fen Bilimleri Ve Matematik Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlilik İnançları’ başlıklı araştırmaya 150 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada “Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ile akademik başarıları arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu, öğretmen adaylarının özyeterlilik inancı ve akademik başarılarının cinsiyetlerine göre değişmediğini, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesinden mezun olan öğretmen adaylarının öğretmen-öz yeterlik inançları Zonguldak Karaelmas Üniversitesi ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nden mezun olanlarınkine göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Aksu (2008) tarafından eğitim bilimleri alanında yapılan ‘Öğretmen Adaylarının Matematik Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnançları’ başlıklı

araştırmaya 232 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen bir aracılığıyla toplanmıştır. Yapılan araştırma öğretmen adaylarının matematik öğretimine ilişkin özyeterlilik inançlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği, öğretmen adaylarının matematik öğretimine yönelik özyeterlilik inançları ile liseden mezun oldukları alana göre istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermediği, öğretmen adaylarının matematik öğretimine yönelik öz-yeterlilik inançları ile anabilim dallarına göre de istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Bolat (2011) tarafından psikoloji alanında yapılan ‘Öz Yeterlilik ve Tükenmişlik İlişkisi: Lider-Üye Etkileşiminin Aracılık Etkisi’ başlıklı araştırmada 139 anket kullanılmıştır. Çalışmada, öz yeterlilik algısı ile lider-üye etkileşimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu ve öz yeterlilik algısı ile tükenmişlik arasında da anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Çetin (2011) tarafından işletme alanında yapılan ‘Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odağının Rolü’ başlıklı araştırma için bilişim sektöründe çalışan 211 kişiden veri toplanmıştır. Kişilerin belli görevleri ve davranışları yapabileceğine olan inançları arttıkça, bir düşünceyi pazarlanabilir bir değere dönüştürecek yapının kurulması veya teknolojik gelişme ve yenileşmeyle gerçekleşen, bir ürün ya da hizmet yeniliğini ifade eden yenilikçilik davranışlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Araştırmanın Yöntemi

Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda muhasebe dersi alan öğrenciler ile Adıyaman’da faaliyet gösteren SMMM bürolarında çalışan ancak henüz mesleki yeterlilik belgesi almamış çalışanların Muhasebe mesleğine yönelik özyeterliliklerini incelemek amacıyla yüz yüze anket uygulamak suretiyle veri toplanmıştır.

Ana kütle 2765 olarak kabul edildiğinde;

$$n = Nt2pq/d2(N-1)+t2pq \text{ (Baş, 2001: 45),}$$

p = Aranan olgunun kitlede görülme oranı

q = Aranan olgunun kitlede görülmemesi oranı

d = Aranılan olgunun görülebilecek sıklığına göre kabul edilen sapma miktarı

t = Yanılgı düzeyinde n serbestlik derecesi için t değeri

N = Biliniyorsa kitle büyüklüğü

n = Hesaplanması planlanan örnekleme büyüklüğü formülü aracılığı ile ulaşılan 402 örnek büyüklüğü anlamlı sonuçlar verecektir.

Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin çalışma ile ilgili bölümlerinde (İşletme Lisans Bölümü, İktisat Lisans Bölümü, Kamu Yönetimi Lisans Bölümü) öğrenim gören 1.348 öğrencinin 256'sına; Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu'nun çalışma ilgili bölümlerinde (Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Önlisans Programı, Pazarlama ve Reklamcılık Önlisans Programı, İşletme Önlisans Programı) öğrenim gören 972 öğrencinin 140'ına; Smmm bürolarında çalışan ancak mesleki yeterlilik belgesine sahip olamayan 245 büro çalışanının 46'sına uygulanan anket sonrası elde edilen veriler ($n = 402$) ışığında analizler yapılmıştır. Bu kapsamda söz konusu farklılıkları tespit etmek için Independent T testi ve One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Kişileri belirli meslekleri yapmaya yönelten kişisel veya çevresel birçok faktör vardır. Bunlardan belki de en önemlisi kişinin belirli bir mesleği yapabileceğine ve başarılı olabileceğine yönelik inancıdır. Bu inanç düzeyi kişinin yetiştiği aile ortamına, çevresel koşullara, aldığı eğitime, rehber olarak örnek aldığı başka kişilere vb. birçok değişkene bağlı olarak şekillenebildiği düşüncesinden hareketle oluşturulan hipotezler şunlardır:

Bölüm Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

Hb0: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Hb1: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Hb2: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Hb3: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Hb4: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Hb5: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

Cinsiyet Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi:

Hc0: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Hc1: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Hc2: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Hc3: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Hc4: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Hc5: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

Yaş Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi:

Hy0: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Hy1: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Hy2: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Hy3: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Hy4: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Hy5: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

Sınıf Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi:

Hs0: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Hs1: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Hs2: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Hs3: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Hs4: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Hs5: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

Öğrenim Türü Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

Hö0: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Hö1: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Hö2: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Hö3: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Hö4: Öğrenim türü faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Hö5: Öğrenim türü faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

Ortaöğretimde Muhasebe Türü Dersler Alma Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

Ho0: Orta öğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Ho1: Orta öğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Ho2: Orta öğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Ho3: Orta öğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Ho4: Orta öğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Ho5: Orta öğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

Yakın Çevrede Muhasebe Mesleği İle Uğraşan Olması Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

Ha0: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir.

Ha1: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir.

Ha2: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

Ha3: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir.

Ha4: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunması durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir.

Ha5: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunması durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir.

5.3. Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi

Bir nitelik hakkında yorum yapabilmek için o niteliğe ait gözlem sonuçlarına evren ya da yığın denir. Ancak maliyetli ve pratik olmaması nedeni ile evreni temsil edebilecek, evren içerisinde seçilen bir veri grubuna ilişkin gözlem sonuçları ile hareket etmek pratik ve yeterli olabilir. Bu pratik ve yeterli veri grubuna örneklem denir (Alpay vd. 2012:121).Araştırmanın evreni Yükseköğretim kurumu öğrencileri ve mesleki yeterlilik belgesi olmayan Smmm büro çalışanlarıdır. Araştırmamızın örneklemine Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ve Adıyaman ilinde faaliyet gösteren Smmm Bürolarında çalışan

ancak mesleki yeterlilik belgesine sahip olmayan belgesiz çalışanlar oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü Özkan'ın internet sayfasında (<http://yozkan.sakarya.edu.tr/tr/icerik/0/34738/ornek-buyuklugu-hesaplama>) yer alan örneklem büyüklüğü hesaplama aracı ile hesaplanmış olup anket uygulanacak kişi sayısı 402 bulunmuştur. İşletme Lisans Bölümünü, İktisat Lisans Bölümü, Kamu Yönetimi Lisans Bölümü ile Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Önlisans Programı, Pazarlama ve Reklamcılık Önlisans Programı, İşletme Ön Lisans Programlarında öğrenim gören ve Smmm bürolarında çalışan ancak mesleki belgeye sahip olmayan İşletme Lisans Bölümünü, İktisat Lisans Bölümü, Kamu Yönetimi Lisans Bölümü veya Diğer Lisans Bölümleri ile; Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Önlisans Programı, Pazarlama Ve Reklamcılık Önlisans Programı, İşletme Ön Lisans Programı veya Diğer Önlisans Programlarında öğrenim görmüş 402 kişiye yüz yüze anket uygulanmıştır

5.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak kapalı uçlu önermelerden oluşan 5'li likert tipine uygun hazırlanmış anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, önceden belirli tekniklerle belirlenmiş örneklem grubuna araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan sorular sorarak yapılan veri toplama tekniğidir (Alpay vd. 2012:135).

Likert tipi sorular 1'den başlayarak soruda kullanılan seçenek sayısına kodlanır. Bu kodlamada en olumsuz cevap en düşük (1) rakamı ile en olumlu cevap ise en yüksek rakam ile temsil edilir (Turan, Şimşek ve Aslan: 2015:194).

Anketin birinci bölümünü, araştırmaya katılan kişinin cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi, öğrenim türü, bölümü, ortaöğretimde muhasebe eğitimi alıp almadığı ve aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşmanın olup olmadığını tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümü ise 5'li likert tipine uygun hazırlanmış olan anket önermelerinden oluşmaktadır. İlk 12 önerme araştırmaya katılanların özyeterlilik düzeyini tespit etmeye ilişkin önermelerden oluşmaktadır. 13. ve 27. önermeler arası (13. ve 27. önerme dahil) ise araştırmaya katılanların muhasebe mesleğini icra etmeye yönelik düşüncelerini içeren önermelerden oluşmaktadır. 28. ve 43. önermeler arası (28. ve 43. önerme dahil) araştırmaya

katılanların Muhasebe mesleğine yönelik kaygılarını tespit etmeye yönelik önermelerden oluşmaktadır.

5.5. Araştırmanın Sınırlılıkları Ve Varsayımları

Bu çalışma Yükseköğretim Kurumu Öğrencileri ve Smmm Büro Çalışanlarının Muhasebe Mesleğine Yönelik Özyeterliliklerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırmadır. Çalışma zaman ve maliyet vb. faktörlerden dolayı Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ve Adıyaman'da faaliyet gösteren Smmm bürolarında çalışan ancak mesleki yeterlilik belgesine sahip olmayan büro çalışanları ile sınırlandırılmıştır.

Anketi doldurması istenen öğrenci ve belgesiz çalışanların, soruları objektif ve doğru bir şekilde doldurdukları varsayılmıştır.

5.6. Çalışmada Yer Alan Ülke Grupları

Güvenirlilik, test puanlarının hatadan arınıklığı olarak tanımlanmaktadır. İç tutarlılık anlamında bilgiler sunan, güvenirlilik kanıtı olarak kullanılan katsayılar içinde eğitim ve psikoloji alanında en çok kullanılan güvenirlilik katsayısı Cronbach alfa kat sayısıdır (Kartal ve Dirlik, 2016:1869-1871).

Cronbach alfa katsayısının yorumlanması için farklı sınıflamalar literatürde yer almaktadır. Yaygın kabul edilen yaklaşıma ait sınıflama şu şekildedir:

Tablo 2: Cronbach's Alpha Değerleri Sınıflaması

Güvenirlilik katsayısı (Cronbach alfa)	Yorum
$0.81 < \alpha < 1.00$	Yüksek Güvenirliliktir
$0.61 < \alpha < 0.80$	Orta Güvenirliliktir
$0.41 < \alpha < 0.60$	Düşük Güvenirliliktir
$0.00 < \alpha < 0.40$	Güvenilir Değildir

Tablo 3: Anket Boyutları Güvenirlilik Katsayıları

ANKET BOYUTLARI	MADDE SAYISI	CRONBACH'S ALPHA GÜVENİRLİLİK KATSAYISI
Özyeterlilik	12	0.76
Mesleği İcra Etme Düşüncesi	15	0.88
Kaygı	16	0.92

Anketin Özyeterlilik boyutu 0.76 Cronbach's Alpha katsayısı ile Orta Güvenirliktedir. Anketin Mesleği icra etme düşüncesi boyutu 0.88 Cronbach's Alpha katsayısı ile Yüksek güvenlidir. Anketin Kaygı boyutu ise 0.92 Cronbach's Alpha katsayısı ile Yüksek Güvenirliktedir.

5.7. Demografik Özellikler

Çalışmanın bu bölümü; anket uygulamasına katılan öğrencilerin ve belgesiz çalışanların demografik özelliklerini içermektedir. Yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan veriler sayı (n) ve yüzde (%) ile ifade edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4: Ankete Cevap Verenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>CİNSİYET</i>		<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
KADIN	ÖĞRENCİ	215	57.0
	BELGESİZ ÇALIŞAN	14	
ERKEK	ÖĞRENCİ	141	43.0
	BELGESİZ ÇALIŞAN	32	
TOPLAM		402	100

Tablo 4'te ankete cevap verenlerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılanların %43'ü (n=173) Erkek, %57'si (n=229) Kadındır.

Tablo 5: Ankete Cevap Verenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>YAŞ</i>	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
18-20	106	26.4
21-23	212	52.7
24-26	45	11.2
27-29	19	4.7
30-32	12	3.0
33 ve Üstü	8	2.0
TOPLAM	402	100

Tablo 5'te ankete cevap verenlerin yaş gruplarına göre dağılımına yer verilmiştir. Araştırmaya katılanların %26.4'ü (n=106) 18-20 Aralığı yaş grubunda, %52.7'si (n=212) 21-23 Aralığı yaş grubunda, %11.2'si (n=45) 24-26 Aralığı yaş grubunda, %4.7'si (n=19) 27-29 Aralığı yaş grubunda, %3'ü

(n=12) 30-32 Aralığı yaş grubunda ve %2'si (n=8) 33 ve üstü yaş aralığı yaş grubundadır.

Tablo 6: Ankete Cevap Verenlerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>SINIF</i>	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
1	115	28.6
2	96	23.9
3	57	14.2
4	88	21.9
BELGESİZ ÇALIŞAN	46	11.4
TOPLAM	402	100

Tablo 6'da ankete cevap verenlerin sınıf düzeylerine göre dağılımına yer verilmiştir. Araştırmaya katılanların %28.6'sı (n=115) 1. Sınıf, %23.9'u (n=96) 2. Sınıf, %14.2'si (n=57) 3. Sınıf, %21.9'u (n=88) 4. Sınıf öğrencisi ; %11.4'ü (n=46) Belgesiz çalışandır.

Tablo 7: Ankete Cevap Verenlerin Öğrenim Türlerine Göre Dağılımı

<i>ÖĞRENİM TÜRÜ</i>	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
NORMAL ÖĞRETİM	234	58.2
İKİNCİ ÖĞRETİM	168	41.8
TOPLAM	402	100

Tablo 7'de ankete cevap verenlerin öğrenim türlerine göre dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %58.2'si (n=234) Normal Öğretim, %41.8'i (n=168) İkinci Öğretim öğrencisi veya belgesiz çalışandır.

Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olmanın bu mesleğin tercih edilmesine ve yapılabilir olduğuna ilişkin olumlu bir algı yaratacağı düşüncesi ile ankete katılanlara Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almadıklarını tespit etmeye yönelik soru yönelttik. Elde ettiğimiz veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8: Ankete Cevap Verenlerin Ortaöğretimde Muhasebe Türü Dersi Alma Durumlarına Göre Dağılımı

<i>Orta Öğretimde Muhasebe Dersi Aldınız Mı?</i>	<i>FREKANS(n)</i>	<i>%</i>
EVET	86	21.4
HAYIR	316	78.6
TOPLAM	402	100

Tablo 8'de ankete cevap verenlerin Ortaöğretimde Muhasebe dersi alma durumlarına göre dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin

%21.4'ü (n=86) Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış iken ankete cevap verenlerin %78.6'sı (n=316) Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamıştır.

Aileden veya yakın çevreden muhasebe mesleği ile uğraşanların varlığı ve onların çalışmasına tanık olunması bu mesleğin tercih edilmesine ve yapılabilir olduğuna ilişkin olumlu bir algı yaratacağı düşüncesi ile ankete katılanlara yakın çevrelerinde Muhasebe mesleği ile uğraşan olup olmadığını tespitine yönelik soru yönelttik. Elde ettiğimiz veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9: Ankete Cevap Verenlerin Aile İçerisinde Veya Yakın Akrabalar Çevresinde Muhasebe Mesleği İle Uğraşanlar Olması Durumuna Göre Dağılımı

<i>Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan var mı?</i>	<i>ANKET MADDESİNE CEVAP VEREN</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>%</i>
VAR OLANLAR	FAKÜLTE ÖĞRENCİSİ	75	18.66
	MYO ÖĞRENCİSİ	43	10.70
	BELGESİZ ÇALIŞAN	32	7.96
OLMAYANLAR	FAKÜLTE ÖĞRENCİSİ	151	37.56
	MYO ÖĞRENCİSİ	87	21.64
	BELGESİZ ÇALIŞAN	14	3.48
TOPLAM		402	100

Tablo 9'da ankete cevap verenlerin aile içerisinde veya yakın akrabaları çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanlar olması durumuna göre dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %62.7'sinin (n= 252) aile veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmaz iken ankete cevap verenlerin %37.3'ünün (n=150) aile veya yakın akrabaları çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan vardır. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu %62.7'lik grubun %18.66 ile Fakülte öğrencileri, %10.70 ile Meslek Yüksekokulu Öğrencileri ve %7.96 ile Belgesiz çalışanlar oluşturmaktadır. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı %37.3'lük grubu %37.56 ile Fakülte öğrencileri, %21.64 ile Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve %3.48 ile Belgesiz çalışanlar oluşturmaktadır.

Tablo 10: Ankete Cevap Verenlerin Bölümlere Göre Dağılımı

BÖLÜM	FREKANS (n)	%
İŞLETME LİSANS	102	26
İKTİSAT LİSANS	72	18
KAMU YÖNETİMİ LİSANS	82	21
VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI ÖNLİSANS	81	20
PAZARLAMA VE REKLAMCILIK ÖNLİSANS	6	2
İŞLETME ÖNLİSANS	53	13
TOPLAM	396	100

Tablo 10’da ankete cevap verenlerin bölümlere göre dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %26’sı (n=102) İşletme Lisans Bölümü, %18’i (n=72) İktisat Lisans Bölümü %21’i (n=82) Kamu Yönetimi Lisans Bölümü, %20’si (n=81) Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Önlisans Programı, %2’si (n=6) Pazarlama ve Reklamcılık Önlisans Programı, %13’ü (n=53) İşletme Önlisans Programı öğrencileri veya bu bölümlerden mezun belgesiz çalışanlardır.

5.8. Özyeterlilik Kavramı İle İlgili Anket Önermelerinin Frekans Analizi

Anket önermelerinin ilk 12 maddesi özyeterlilik düzeyini belirlemeye yönelik önermeler olup bu önermelerin madde ve faktör ortalamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11: Özyeterlilik Kavramı İle İlgili Anket Önermelerinin Madde Ve Faktör Ortalamaları

	<i>ANKET ÖNERMELERİ</i>	<i>A.O</i>	<i>S.S</i>	<i>F.O</i>
ÖZYETERLİLİK İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER	Muhasebe konularında yeterli olmadığını düşünürüm	2.70	1.27	3.02
	Muhasebe derslerine olan ilgimden dolayı sınıfta muhasebe denilince akla ilk gelenlerdenim	2.51	1.24	
	Muhasebe ile ilgili çevremden gelen soruları kendimi yeterli hissetmediğim için cevapsız bırakırım	2.86	1.17	
	Muhasebe ile ilgili konularda hata yapmaktan korkarım	2.66	1.12	
	Muhasebe bilgilerimin mesleki yaşamımda etkili olarak kullanabileceğim düzeyde olduğunu düşünüyorum	2.96	1.89	
	Muhasebe bilgilerimi aynı bilgilere sahip kişiler ile karşılaştırırım	3.23	1.23	
	Muhasebe konusunda özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum	2.64	1.52	
	Muhasebe konusunda sınıftaki çok kişiden iyiyim/iyiydim	3.23	1.50	
	Muhasebe konularında zor bir durumla karşılaşırsam hemen yılmıya düşerim	3.78	2.28	
	Muhasebe konusunda başarılı olmanın benim için imkânsız olduğunu düşünüyorum	3.65	1.36	
	Muhasebe alanında akademik kariyer yapabilecek düzeyde olduğunu düşünüyorum	2.92	1.30	
	Muhasebe sınavlarından önce sinirli ve gergin olurum	3.07	1.37	
<i>A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma F.O: Faktör Ortalaması</i>				

Anketin Özyeterlilik ile ilgili önermeler içeren ilk boyutunun faktör ortalaması 3.02 bulunmuştur. Bu boyut içerisinde ortalaması en yüksek önerme ‘Muhasebe konularında zor bir durumla karşılaşırsam hemen yılmıya düşerim’ (3.78) önermesidir. Bu önermeyi 3.65 ortalama ile ‘Muhasebe konusunda başarılı olmanın benim için imkânsız olduğunu düşünüyorum’ ve 3.23 ortalamaya sahip olan ‘Muhasebe bilgilerimi aynı bilgilere sahip kişiler ile karşılaştırırım’ önermeleri takip etmiştir.

Anketin Özyeterlilik ile ilgili önermeler içeren boyutunda ortalaması en düşük önerme 2.51 ortalama ile ‘Muhasebe derslerine olan ilgimden dolayı sınıfta muhasebe denilince akla ilk gelenlerdenim’ önermesi olmuştur. 2.64 ortalama ile ‘Muhasebe konusunda özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum’ en düşük ikinci önerme olmuştur. Ortalaması en düşük üçüncü önerme ise 2.66

ortalama ile ‘Muhasebe ile ilgili konularda hata yapmaktan korkarım’ önermesi olmuştur.

Anketin Özyeterlilik ile ilgili önermeler içeren boyutundaki aritmetik ortalaması en yüksek ve en düşük üç önermenin frekans analizleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 12: ‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştım Hemen Yılgınlığa Düşerim’ Önermesinin Genel Dağılımı

	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	39	9.8
KATILMIYORUM	72	17.9
KARARSIZIM	90	22.3
KATILYORUM	137	34
KESİNLİLKE KATILYORUM	64	16
TOPLAM	402	100

Tablo 12’de ‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştım Hemen Yılgınlığa Düşerim’ önermesinin dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %50’sini temsil eden 201 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Bu sonuç özyeterliliği düşük bireylerin özelliklerinden olan özyeterliliği düşük bireyler karşılaştıkları problemler karşısında umutsuzluğa ve mutsuzluğa kapılırlar ifadesini desteklemektedir. ‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştım Hemen Yılgınlığa Düşerim’ önermesine katılan katılımcılar bu önermeye göre özyeterliliği düşük katılımcılardır.

‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştım Hemen Yılgınlığa Düşerim’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 13’ te gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 13: ‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaştım Hemen Yılgınlığa Düşerim’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	105	46.46	26.12
	MYO	63	48.46	15.67
	BELGESİZ ÇALIŞMA	33	71.74	8.21
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	96	55.49	23.88
	KADIN	105	45.85	26.12
YAŞ DURUMU	18-20	45	42.45	11.19
	21-23	99	46.70	24.63
	24-26	24	53.33	5.97
	27-29	16	84.21	3.98
	30-32	11	91.66	2.74
	33+	6	75	1.49
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	117	50	29.10
	İKİNCİ ÖĞRETİM	84	50	20.90
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	51	59.30	12.69
	ALMAYANLAR	150	47.47	37.31
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	84	56	20.90
	OLMAYANLAR	117	46.42	29.10
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Belgesiz çalışanların Muhasebe ile ilgili zor bir durumla karşılaştıklarında yılgınlığa düşme eğilimleri öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrenciler arasında ise Muhasebe konularında zor bir durumla karşılaştığında yılgınlığa düşme eğilimi en fazla olan öğrenciler Meslek Yüksekokulu öğrencileridir. Büro çalışanları arasında düz lise veya meslek lisesi öğrenimi görmüş kişilerin de olabileceği dikkate alındığında buradan çıkan sonuç; bu önermeye göre öğrenim seviyesi azaldıkça özyeterlilik algısı da azalmaktadır. Bu önermeye göre Muhasebe konusunda zor bir durumla karşılaşan Erkek katılımcıların Kadın katılımcılara göre yılgınlığa düşme eğiliminin daha fazla olması Erkek katılımcıların özyeterlilik algısının Kadın katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Muhasebe konusunda zor bir durum ile karşılaşan 30-32 yaş grubu bireylerin yılgınlığa düşme eğiliminin diğer yaş gruplarına göre daha fazladır. 30-32 yaş grubunu takip eden 27-29 yaş ve 33 ve üstü yaş gruplarının da bu önermeye katılım oranı oldukça yüksektir Bu yaş grubundaki katılımcıların özyeterlilik algısı diğer yaş grubu katılımcılara göre daha düşüktür. Ayrıca bu veriler 26 yaşına kadar Muhasebe konusunda zor bir durumla karşılaşan katılımcıların yılgınlığa düşme eğiliminin yaş ile birlikte

arttığını göstermektedir. Muhasebe konusunda zor bir durumla karşılaşan normal öğretim ve ikinci öğretim katılımcılarının yılgınlığa düşme oranları arasında fark bulunmamaktadır. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların Muhasebe konusunda zor bir durumla karşılaştıklarında yılgınlığa düşme eğilimi Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Hâlbuki sonucun ters çıkması beklenen bir durumdur. Önceki öğretim seviyesinde Muhasebe ile aşına olmuş olmak mesleğe duyulan ilgiyi ve muhasebe mesleğinin yapılabirliği konusunda kişilerde olumlu bir izlenim bırakacağı umut edilmektedir. Sonuç olarak Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların özyeterlilik algısı Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe ile ilgili konularda zor bir durumla karşılaştıklarında yılgınlığa düşme eğilimi aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha fazladır. Bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaşısam Hemen Yılgınlığa Düşerim’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Smmm bürolarında belgesiz çalışan normal veya ikinci öğretimde okumuş veya okuyan, 30-32 yaş grubunda yer alan Erkeklerden ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu bireyler özyeterliliği en düşük bireylerdir.

Tablo 14: ‘Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesinin Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	44	11
KATILMIYORUM	48	12
KARARSIZIM	54	13
KATILIYORUM	113	28
KESİNLİKLE KATILIYORUM	143	36
TOPLAM	402	100

Tablo 14'te 'Muhasebe konusunda başarılı olmanın benim için imkânsız olduğunu düşünüyorum' önermesinin dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %64'ünü temsil eden 256 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Bu sonuç özyeterliliği düşük bireylerin özelliklerinden olan özyeterliliği düşük bireylerin kendilerine güvensizliği vardır ifadesini desteklemektedir. 'Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum' önermesine katılan katılımcılar bu önermeye göre özyeterliliği düşük katılımcılardır.

'Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum' önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 15'te gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 15: 'Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum' Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>
<i>ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM</i>	FAKÜLTE	136	60.17	14.97
	MYO	86	66.15	16.46
	BELGESİZ ÇALIŞMA	34	73.91	18.39
<i>CİNSİYET DURUMU</i>	ERKEK	107	61.85	15.39
	KADIN	149	65.06	16.18
<i>YAŞ DURUMU</i>	18-20	61	57.5	14.30
	21-23	131	61.79	15.37
	24-26	33	73.33	18.24
	27-29	18	94.74	23.57
	30-32	8	66.67	16.58
	33+	5	62.5	15.55
<i>ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU</i>	NORMAL	148	63.68	15.84
	İKİNCİ ÖĞRETİM	108	64.28	15.99
<i>ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE</i>	ALANLAR	56	65.11	16.20
	ALMAYANLAR	200	63.29	15.74
<i>YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN</i>	VAR OLANLAR	102	68	16.92
	OLMAYANLAR	154	61.11	15.20

n: Frekans %: Yüzde

Muhasebe konusunda başarılı olmanın imkânsız olduğuna en fazla katılan grup belgesiz çalışanlar grubudur. Bu ve önceki önermeye belgesiz çalışanların katılımının yüksek olması mesleğin icrasında aktif rol alanların icra ettikleri görevin veya işin gerektirdiği bilgi ve beceri kapasitesinin sahip oldukları kapasitenin üzerinde olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu önermeye göre öğrenim düzeyi azaldıkça özyeterlilik inancı da azalmaktadır. Belgesiz çalışanlar grubunu sırasıyla Meslek Yüksekokulu öğrencileri, Fakülte

öğrencileri takip etmiştir. Kadın katılımcıların Muhasebe konusunda başarılı olmanın imkânsız olduğu önermesine Erkek katılımcılara göre daha fazla katılmaları Kadın katılımcıların özyeterlilik algılarının Erkek katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. 27-29 yaş grubu katılımcıların Muhasebe konusunda başarılı olma konusunda inançları diğer yaş grubundaki katılımcılara göre daha düşüktür. Bu yaş gurubunu takip eden 24-26 yaş grubu, 33 ve üstü yaş grubundaki katılımcıların da bu önermeye katılımları yüksektir. Bu veriler bu yaş grubundaki katılımcıların özyeterlilik algılarının diğer yaş grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Normal öğretim katılımcıları ile ikinci öğretim katılımcıları arasında fazla bir fark olmasa da ikinci öğretim katılımcılar Muhasebe konusunda başarılı olmanın imkânsızlığına daha fazla katılmaktadırlar. Bu önermeye göre ikinci öğretim katılımcıların özyeterlilik algısı normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe dersi almış olan katılımcılar ile almamış olan katılımcılar arasında Muhasebe konusunda başarılı olmanın imkânsızlığına yönelik fazla bir görüş farkı olmasa da Ortaöğretimde Muhasebe dersi almış olan katılımcılar Muhasebe konusunda başarılı olmanın imkânsız olmasına daha fazla katılmaktadır. Sonuç olarak Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların özyeterlilik algısı Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcılar Muhasebe konusunda başarının imkânsızlığına daha fazla katılmaktadır. Yakın çevrelerinden gözlemledikleri Muhasebe mesleğinin dinamik ve hareketli yapısı katılımcıları bu yönde düşünmeye yöneltmiştir. Ayrıca bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmadığı katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Konusunda Başarılı Olmanın Benim İçin İmkânsız Olduğunu Düşünüyorum’ önermesine katılan bireylerin çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Smmm bürolarında belgesiz çalışan, 27-29 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu bireyler bu önermeye göre özyeterliliği en düşük bireylerdir.

Tablo 16: ‘Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırmam’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	45	11
KATILMIYORUM	78	20
KARARSIZIM	68	17
KATILIYORUM	159	39
KESİNLİKLE KATILIYORUM	52	13
TOPLAM	402	100

Tablo 16’da ‘Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırmam’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %52’sini temsil eden 211 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Özyeterliliği düşük olan bireylerin kendilerine güvenleri yoktur. Bilgi ve birikimine güvenmeyen birey bilgilerini aynı bilgilere sahip kişilerle karşılaştırmaktan kaçınacaktır. Bu sebeple bu önermeye katılan bireylerin özyeterlilikleri yüksektir.

‘Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırmam’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 17’de gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 17: ‘Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırmam’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

	<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>	
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	104	46.01	25.87
	MYO	80	61.53	19.90
	BELGESİZ ÇALIŞMA	27	58.69	6.72
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	101	58.38	25.12
	KADIN	110	48.03	27.36
YAŞ DURUMU	18-20	60	56.60	14.93
	21-23	104	49.09	25.87
	24-26	23	51.11	5.72
	27-29	11	57.89	2.74
	30-32	7	58.33	1.74
	33+	6	75	1.49
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	110	47	27.36
	İKİNCİ ÖĞRETİM	101	58.38	25.12
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	37	43.02	9.20
	ALMAYANLAR	174	55.06	43.28
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	85	56.67	21.14
	OLMAYANLAR	126	50	31.34
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Meslek Yüksekokulu öğrencileri Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip katılımcılar ile karşılaştırmaya daha açıktırlar. Bu önermeye göre öğrenim düzeyi azaldıkça özyeterlilik algısı artmaktadır. Erkek katılımcıların Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip kişilerle karşılaştırmaya önermesine Kadın katılımcılara göre daha fazla katılmaları Erkek katılımcıların özyeterlilik algısının Kadın katılımcılara göre daha fazla olduğunu göstermektedir. 20 yaşından sonra katılımcıların Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip kişiler ile karşılaştırma oranı yaş ile doğru orantılı bir şekilde artmaktadır. 33 yaş ve üstü katılımcılar Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip kişilerle karşılaştırma konusuna en açık yaş grubudur. Bu verilere göre 33 yaş ve üstü katılımcılar özyeterliliği en yüksek katılımcılardır. İkinci öğretim türünde öğrenim gören katılımcılar Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip kişiler ile karşılaştırmaya normal öğretim türünde öğrenim gören katılımcılara göre daha açıktırlar. Bu önermeye göre ikinci öğretim katılımcıların özyeterlilik algısı normal öğretim katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılar Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip kişilerle karşılaştırmaya Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış katılımcılara göre daha açıktırlar. Sonuç olarak Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların özyeterlilik algısı Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunduğu katılımcılar Muhasebe bilgilerini aynı bilgilere sahip kişilerle karşılaştırmaya aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunmadığı katılımcılara göre daha açıktırlar. Bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Bilgilerimi Aynı Bilgilere Sahip Kişiler İle Karşılaştırmam’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Fakültede normal öğretimde okumuş veya okuyan, 30-32 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunmadığı bireyler özyeterliliği en yüksek bireylerdir.

Tablo 18: ‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	101	25
KATILMIYORUM	121	30
KARARSIZIM	87	22
KATILIYORUM	61	15
KESİNLİKLE KATILIYORUM	33	8
TOPLAM	402	100

Tablo 18’de ‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ anket maddesinin dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %55’ini temsil eden 222 katılımcı bu önermeye katılmamıştır. Özyeterliliği düşük bireyler okul ve iş hayatında başarısız bireylerdir. ‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ önermesine katılmayan bireyler Muhasebe derslerinde başarılı olmadıklarını bu önermeye katılmayarak ifade etmişlerdir. Bu önermeye katılmayan bireyler özyeterliliği düşük bireylerdir.

‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ önermesine katılmayanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 19’da gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 19: ‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		n	Grupİçi%	Genel %
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	143	63.27	35.57
	MYO	53	40.77	13.18
	BELGESİZ ÇALIŞMA	26	56.52	6.47
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	89	51.45	22.14
	KADIN	133	58.07	33.08
YAŞ DURUMU	18-20	61	57.55	15.17
	21-23	116	54.72	28.86
	24-26	29	64.44	7.21
	27-29	7	36.84	1.74
	30-32	8	66.67	1.99
	33+	1	12.5	0.25
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	135	57.69	33.58
	İKİNCİ ÖĞRETİM	87	51.79	21.64
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	51	59.30	12.69
	ALMAYANLAR	171	54.11	42.54
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	82	54.67	20.40
	OLMAYANLAR	140	55.55	34.86

n: Frekans %: Yüzde

Fakülte öğrencileri önermeye en fazla katılmayan öğrencilerdir. Bu önermeye göre öğrenim düzeyi azaldıkça özyeterlilik algısı artmaktadır. Kadın katılımcıların bu önermeye Erkek katılımcılardan daha fazla katılmamaları Kadın katılımcıların özyeterlilik algılarının Erkek katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. 30-32 yaş grubu önermeye en fazla katılmayan yaş grubudur. Ayrıca 33 yaş ve üstü katılımcılardan sadece bir kişinin bu önermeye katılmayışı 33 yaş ve üzeri katılımcıların özyeterliliği en yüksek katılımcılar olduklarını göstermektedir. Normal öğretim katılımcılar önermeye ikinci öğretim katılımcılara göre daha fazla katılmamaktadırlar. Bu önermeye göre ikinci öğretim katılımcıların özyeterlilik algısı normal öğretim katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersi almış olan katılımcılar Ortaöğretimde Muhasebe türü dersi almamış katılımcılara göre önermeye daha fazla katılmamaktadırlar. Bu Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların özyeterlilik algılarının Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunan katılımcılar önermeye aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmayan katılımcılara göre daha fazla katılmamaktadırlar. Bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Derslerine Olan İlgimden Dolayı Sınıfta Muhasebe Denilince Akla İlk Gelenlerdenim’ önermesine katılmayan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Fakültede normal öğretimde okuyan, 30-32 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı bireyler özyeterliliği en düşük bireylerdir.

Tablo 20: ‘Muhasebe Konusunda Özel Bir Yeteneğim Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	79	20
KATILMIYORUM	103	26
KARARSIZIM	127	32
KATILIYORUM	69	17
KESİNLİKLE KATILIYORUM	24	6.0
TOPLAM	402	100

Tablo 20’de ‘Muhasebe konusunda özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum’ önermesinin genel dağılımına yer verilmiştir. Anket önermesine katılımcıların %46’sını temsil eden 182 kişi katılmamıştır. Özyeterliliği düşük bireylerin karmaşık problemlerin üstesinden gelemeyen, karmaşık olaylarla baş edemeyen bireylerdir. ‘Muhasebe konusunda özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum’ önermesine katılmayan bireyler Muhasebe konusunda özel bir yeteneklerinin olmadığını düşünmekte ve Muhasebe konusunda zor bir problem ile karşılaştıklarında bu problemi çözecek özel bir yeteneklerinin olmadığını düşünerek bu problem ile yüzleşmekten kaçınmaktadırlar. Bu önermeye katılmayan bireyler muhasebe konusunda özyeterliliği düşük bireylerdir.

‘Muhasebe konusunda özel bir yeteneğim olduğunu düşünüyorum’ önermesine katılmayanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 21’de gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 21: ‘Muhasebe Konusunda Özel Bir Yeteneğim Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi%</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	121	53.54	30.10
	MYO	46	35.38	11.44
	BELGESİZ ÇALIŞMA	15	32.61	3.73
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	70	40.46	17.41
	KADIN	112	48.91	27.86
YAŞ DURUMU	18-20	52	49.05	12.94
	21-23	97	45.75	24.13
	24-26	23	51.11	5.72
	27-29	5	26.32	1.24
	30-32	2	16.66	0.50
	33+	3	37.5	0.75
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	116	49.57	28.86
	İKİNCİ ÖĞRETİM	66	38.28	16.42
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	35	40.69	8.71
	ALMAYANLAR	147	46.52	36.57
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	56	37.33	13.93
	OLMAYANLAR	126	50	31.34
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Fakülte öğrencileri Muhasebe konusunda özel bir yeteneği olduğunu önermesine en fazla katılmayanlardır. Bu önermeye göre öğrenim düzeyi azaldıkça özyeterlilik algısı artmaktadır. Kadın katılımcıların bu önermeye Erkek katılımcılara göre daha fazla katılmamaları Kadın katılımcıların özyeterlilik algısının Erkek katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. 24-26 yaş grubu önermeye en fazla katılmayan yaş grubudur. Ayrıca bu veriler 27-29 yaş grubunun, 30-32 yaş grubunun ve 33 yaş ve üstü yaş grubunun bu önermeye en az katılmayan yaş grupları olması bu yaş grubu katılımcıların özyeterliliği yüksek katılımcılar olduklarını göstermektedir. Normal öğretimde öğrenim gören katılımcılar önermeye ikinci öğretim katılımcılara göre daha fazla katılmamaktadırlar. Bu önermeye göre normal öğretim katılımcıların özyeterlilik algısı ikinci öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılar almayan katılımcılara göre önermeye daha fazla katılmamaktadırlar. Bu veriler Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların özyeterlilik algısının Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmayan katılımcılar önermeye

aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunana katılımcılara göre daha fazla katılmamaktadırlar. Bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Muhasebe Konusunda Özel Bir Yeteneğim Olduğunu Düşünüyorum, önermesine katılmayan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucunda şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Fakültede normal öğretimde okuyan, 24-26 yaş grubunda yer alan kadınlardan Ortaöğretimde muhasebe türü dersler almamış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmadığı bireyler özyeterliliği en düşük bireylerdir.

Tablo 22: ‘Muhasebe İle İlgili Konularda Hata Yapmaktan Korkarım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	68	17
KATILMIYORUM	155	38
KARARSIZIM	58	14
KATILYORUM	91	23
KESİNLİKLE KATILYORUM	31	8
TOPLAM	402	100

Tablo 22’de ‘Muhasebe ile ilgili konularda hata yapmaktan korkarım’ anket maddesi dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %55’ini temsil eden 223 katılımcı bu önermeye katılmamıştır. Özyeterliliği düşük bireyler kendilerine güveni olmayan bireylerdir. Hata yapmaktan korkar ve kendilerine güvenmezler. ‘Muhasebe ile ilgili konularda hata yapmaktan korkarım’ önermesine katılmayan bireyler özyeterliliği yüksek bireylerdir.

‘Muhasebe İle İlgili Konularda Hata Yapmaktan Korkarım’ önermesine verilen cevapların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 23’te gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 23: ‘Muhasebe İle İlgili Konularda Hata Yapmaktan Korkarım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel%</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	116	51.33	28.86
	MYO	72	55.38	17.91
	BELGESİZ ÇALIŞMA	35	76.08	8.71
ÇİNSİYET DURUMU	ERKEK	84	48.55	20.90
	KADIN	139	60.70	34.58
YAŞ DURUMU	18-20	67	63.21	16.67
	21-23	106	50	26.37
	24-26	26	57.78	6.47
	27-29	11	57.89	2.74
	30-32	9	75	2.24
	33+	4	50	1.00
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	129	55.13	32.09
	İKİNCİ ÖĞRETİM	94	55.95	23.38
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	29	33.72	7.21
	ALMAYANLAR	194	61.39	48.26
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	90	60	22.39
	OLMAYANLAR	133	52.78	33.08

n: Frekans %: Yüzde

Belgesiz çalışanlar Muhasebe konusunda hata yapmaktan en az korkan katılımcılardır. Mesleğin icrasında aktif rol almaları sonucun bu şekilde çıkmasında etkilidir. Bu önermeye göre öğrenim düzeyi azaldıkça özyeterlilik algısı artmaktadır. Kadın katılımcıların Muhasebe ile ilgili konularda hata yapma korkusunun Erkek katılımcılara göre daha az olması Kadınların özyeterlilik algısının Erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. 30-32 yaş grubu Muhasebe konularında hata yapmaktan en az korkan yaş grubudur. Bu yaş grubu daha çok bürolarda çalışanların olduğu- öğrencilik yaşının ilerisi bir yaşı temsil ettiği düşüncesiyle- kategoriye temsil etmektedir ki elde edilen sonuçları doğrular niteliktedir. Ayrıca 30-32 yaş grubunun bu önermeye en fazla katılmayan yaş grubu olması özyeterliliği en yüksek yaş grubu olduklarını göstermektedir. Önermeye katılmayanların Öğrenim türlerine göre dağılımı arasında belirgin bir fark gözlenmemiştir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılar Muhasebe ile ilgili konularda hata yapmaktan Ortaöğretimde Muhasebe dersi almış olan katılımcılara göre daha az korkmaktadırlar. Ortaöğretim aşamasında iken muhasebe türü derslerin alınmış olmasının sonuca pozitif bir katkı katması

beklentisi doğrulanmamıştır. Ayrıca bu sonuç Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış katılımcıların özyeterlilik algısının Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Tablo verileri aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe ile ilgili konularda hata yapmaktan aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunmayan katılımcılara göre daha az korktuklarını göstermektedir. Bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe İle İlgili Konularda Hata Yapmaktan Korkarım’ önermesine katılmayan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Smmm bürosunda belgesiz çalışan, 30-32 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu bireyler özyeterliliği en yüksek bireylerdir.

Çalışmanın özyeterlilik ile ilgili önermeler içeren en düşük üç ve en yüksek üç önermesinin çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu elde ettiğimiz sonuçlar öğrenim seviyesi azaldıkça özyeterlilik algısının arttığını ve belgesiz çalışanların özyeterlilik algısının en fazla olduğunu, Erkek bireylerin özyeterlilik algısının Kadın bireylerin özyeterlilik algısından yüksek olduğunu, 33 yaş ve üstü yaş gurubu katılımcılar ile 30-32 yaş grubu katılımcılar ve 27-29 yaş grubu katılımcıların özyeterlilik algısının diğer yaş grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğunu, ikinci öğretim türü katılımcıların özyeterlilik algısının normal öğretim katılımcılara göre daha yüksek olduğunu, Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış katılımcıların özyeterlilik algısının Ortaöğretimde Muhasebe tür dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksek olduğunu ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algısının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu tespitleri doğrulamak amacıyla çalışmanın daha sonraki bölümlerinde önermelere İndependent T Testi ve One Way Anova Testleri uygulanmıştır.

5.9. Muhasebe Mesleğini İcra Etme Düşüncesine Yönelik Anket Önermelerinin Frekans Analizi

Anket önermelerinin 13-27. önermeleri arası muhasebe mesleğini icra etmeye yönelik düşünceler içeren önermeler olup bu önermelerin madde ve faktör ortalamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 24: Mesleği İcra Etme İle İlgili Düşüncelerin Madde Ve Faktör Ortalamaları

	<i>ANKET ÖNERMELERİ</i>	<i>A.O</i>	<i>S.S</i>	<i>F.O</i>
MUHASEBE MESLEĞİNİ İCRA ETMEYE YÖNELİK DÜŞÜNCELER	Muhasebe mesleği bana cazip geliyor	3.36	1.20	3.36
	Muhasebe mesleğinin kişiliğime uygun bir meslek olduğunu düşünüyorum	3.17	1.30	
	Muhasebe mesleği insanların gözünde saygın bir meslektir	3.62	1.11	
	Muhasebe mesleği çalışma şartları bana cazip geliyor	3.33	1.10	
	Muhasebe mesleğinin hareketli ve dinamik bir iş olduğunu düşünüyorum	3.64	1.13	
	Muhasebe mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum	3.42	1.08	
	Muhasebe mesleğinde karşılaştığım zorlukları aşabileceğime inanıyorum	3.63	1.06	
	Muhasebe mesleğini seçmemde arkadaşlarımla ve çevrem tavsiyelerini dikkate alırım	3.12	1.31	
	Muhasebe meslek mensubu olduğumda işsiz kalmayacağıma inanıyorum	3.54	1.15	
	Çevremdeki insanlar iyi bir muhasebe meslek mensubu olacağı konusunda bana güvenirliler	3.31	1.19	
	Muhasebe mesleğinin yaşam tarzıma uygun olduğuma inanıyorum	3.25	1.20	
	Muhasebe mesleğinde uzun yıllar çalışacağımı sanmıyorum	3.00	1.22	
	Muhasebe mesleğinde kariyer yapmanın bana kazandıracağı fazla bir şey olacağını sanmıyorum	3.47	1.20	
	Muhasebe mesleğine yönelik iş olanakları ile ilgileniyorum	3.33	1.26	
	Genellikle arkadaşlarla muhasebe mesleğine yönelik iş olanakları hakkında olumlu konuşuruz	3.23	1.19	
<i>A.O: Aritmetik Ortalama</i>		<i>S.S: Standart Sapma</i>		<i>F.O: Faktör Ortalaması</i>

Muhasebe mesleğinin icrasına yönelik düşünceler içeren önermeler anketin ikinci boyutunu oluşturmaktadır. Bu önermeler içerisinde ortalaması en yüksek önerme 3.64 ortalama ile ‘Muhasebe mesleğinin hareketli ve dinamik bir iş olduğunu düşünüyorum’ önermesidir. Ortalaması en yüksek ikinci önerme ise 3.63 ortalama ile ‘Muhasebe mesleğinde karşılaştığım zorlukları

aşabileceğime inanıyorum’ önermesidir. Ortalaması en yüksek üçüncü önerme ise 3.62 ortalama ile ‘Muhasebe mesleği insanların gözünde saygın bir meslektir’ önermeleri takip etmektedir.

Anketin Muhasebe mesleğinin icrasına yönelik düşünceler içeren önermelerinin aritmetik ortalaması en yüksek önermenin frekans analizleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 25: ‘Muhasebe Mesleğinin Hareketli ve Dinamik Bir İş Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	24	6.0
KATILMIYORUM	46	11.4
KARARSIZIM	72	17.9
KATILYORUM	170	42.2
KESİNLİKLE KATILYORUM	91	22.6
TOPLAM	402	100

Tablo 25’te Ankete cevap verenlerin %64.8’ini temsil eden 261 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Yasal mevzuatları sürekli takip etmek ve disiplinli, planlı çalışma gerektirmesi bakımından dinamik ve hareketli bir meslek olan Muhasebe mesleği katılımcılar tarafından tanınmaktadır. Bu veriler katılımcıların potansiyel meslekleri araştıran, gözlemleyen bireylerden oluştuğunu göstermektedir. Dolayısıyla katılımcılar gelecekte icra edebilecekleri Muhasebe mesleğini tanımaktadır. Bu mesleği tanımak için gösterdikleri çaba mesleği gelecekte icra etme düşüncelerinin olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Mesleğinin Hareketli ve Dinamik Bir İş Olduğunu Düşünüyorum’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 26’da gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 26: ‘Muhasebe Mesleğinin Hareketli Ve Dinamik Bir İş Olduğunu Düşünüyorum’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi%</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	131	57.96	32.59
	MYO	93	71.54	23.13
	BELGESİZ ÇALIŞMA	37	80.43	9.20
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	116	67.05	28.86
	KADIN	145	63.32	36.07
YAŞ DURUMU	18-20	78	73.58	19.40
	21-23	119	56.13	29.60
	24-26	28	62.22	6.97
	27-29	17	89.47	4.23
	30-32	12	100	2.99
	33+	7	87.5	1.74
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	145	61.96	36.07
	İKİNCİ ÖĞRETİM	116	69.05	28.86
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	58	67.44	14.43
	ALMAYANLAR	203	64.24	50.50
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPANLAR	VAR OLANLAR	111	74	27.61
	OLMAYANLAR	150	59.52	37.31
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Belgesiz çalışanlar Muhasebe mesleğinin dinamik ve hareketli olduğu önermesine en fazla katılan gruptur. Mesleğin icrasında aktif rol almaları dolayısıyla Mesleği öğrencilere göre daha iyi tanımları önermeye en çok katılan grup olmalarındaki başlıca etkidir. Ayrıca bu sonuç belgesiz çalışanlar gelecekte bu mesleği icra etmeyi en fazla düşünen katılımcı grubu olduklarını göstermektedir. Erkek katılımcılar Kadın katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha dinamik ve hareketli bulmaktadırlar. Bu sonuca göre Erkek katılımcılar Muhasebe mesleğinin daha iyi tanımakta ve gelecekte mesleği icra etme düşüncesini Kadın katılımcılara göre daha fazla düşünmektedirler. 30-32 yaş grubu katılımcıların tamamı Muhasebe mesleğini hareketli ve dinamik bulmaktadırlar. 30-32 yaş grubu ve 33 yaş ve üzeri yaş grubu katılımcıların bu önermeye yüksek katılım göstermeleri önceki tespitimiz olan belgesiz çalışanlar mesleği icra etmeyi en fazla düşünen katılımcılardır tespitimizi doğrulamakta ve bu yaş grubu katılımcıların diğer yaş grubu katılımcılara göre mesleği icra etme düşüncelerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. İkinci öğretim türü öğrenci veya mezunları, normal öğretim öğrenci veya mezunlarına göre Muhasebe mesleğini daha dinamik ve hareketli bulmaktadırlar. İkinci

öğretim türü katılımcılar Muhasebe mesleğini normal öğretim katılımcılara göre daha fazla tanımakta ve gelecekte mesleği icra etme düşünceleri normal öğretim katılımcılara göre daha fazladır. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılar Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha dinamik ve hareketli bulmaktadırlar. Hâlbuki Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alan katılımcıların bu önermeye daha fazla katılım göstermeleri beklenirdi. Sonuç olarak Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alamamış olan katılımcıların gelecekte mesleği icra etme düşüncesi Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcılar, aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha dinamik ve hareketli bulmaktadırlar. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların bu önermeye yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha fazla katılım göstermesindeki başlıca etken daha önceki değişkenlerin yorumlanmasında da değindiğimiz gibi mesleği diğer grup katılımcılara göre daha yakından tanımlarıdır. Ayrıca bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların gelecekte mesleği icra etme düşüncesinin yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Mesleğinin Hareketli ve Dinamik Bir İş Olduğunu Düşünüyorum’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Yasal mevzuatlarda yapılan değişiklikleri sürekli takip etmeyi, titiz ve prensipli çalışmayı gerektirmesi bakımından hareketli ve dinamik bir meslek olan Muhasebe mesleğini Smmm bürolarında belgesiz çalışan ikinci öğretim türünde okumuş, 30-32 yaş grubunda yer alan Erkeklerden Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcılar daha fazla tanımaktadırlar ve gelecekte mesleği icra etme düşünceleri daha fazladır.

Tablo 27: ‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	18	4.47
KATILMIYORUM	48	11.94
KARARSIZIM	76	18.90
KATILIYORUM	181	45.02
KESİNLİKLE KATILIYORUM	79	19.62
TOPLAM	402	100

Tablo 27’de ‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %64.64’ünü temsil eden 260 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Bu önermeye katılımın yüksek olması katılımcıların bilgi ve birikimlerine güvendiklerini göstermektedir. Bilgi ve birikimlerine güvenen katılımcıların gelecekte mesleği icra etme düşüncesi de yüksektir. Anketin Özyeterlilik boyutunun ‘Muhasebe Konularında Zor Bir Durumla Karşılaşsam Hemen Yılgınlığa Düşerim’ önermesine %50 (n=201) kişinin katılması ilk bakışta önermeye katılanların çelişkili cevaplar verdiklerini gösterse de şu sonucu çıkarmak gerekmektedir. Ankete cevap veren katılımcılar Muhasebe mesleğinde karşılaşacakları zorluklar kendilerini yıldırma bile bu zorluklarla mücadele edip bu zorlukları aşabilecekleri konusunda kendilerine güvenmektedirler. Bu önermeye katılan bireyler gelecekte mesleği icra etme düşüncesi fazla olan bireylerdir.

‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 28’de gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 28: ‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi%</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM KURUM	GÖRÜLEN FAKÜLTE	128	56.64	31.84
	MYO	99	76.15	24.63
	BELGESİZ ÇALIŞMA	33	71.74	8.21
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	121	69.94	30.10
	KADIN	139	60.70	34.58
YAŞ DURUMU	18-20	68	64.15	16.92
	21-23	139	65.57	34.58
	24-26	30	66.67	7.46
	27-29	9	47.37	2.24
	30-32	9	75.00	25.24
	33+	5	62.50	1.24
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	146	62.39	36.32
	İKİNCİ ÖĞRETİM	114	67.86	28.36
ORTA MÜHASEBE ÖĞRETİMDE	ALANLAR	61	70.93	15.17
	ALMAYANLAR	199	62.97	49.50
YAKIN MÜHASEBE MESLEĞİ YAPAN ÇEVREDE	VAR OLANLAR	114	76.00	28.36
	OLMAYANLAR	146	57.94	36.32
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorluklara aşabileceklerine olan inançları diğer grup katılımcılara göre daha fazladır. Meslek Yüksekokulu öğrencilerini sırası ile belgesiz çalışanlar ve Fakülte öğrencileri takip etmektedir. Öğrenim seviyesi azaldıkça gelecekte mesleği icra etme düşüncesi artmaktadır. Belgesiz çalışanların bu önermeye katılımlarının yüksek olması şurada icrasında aktif rol aldıkları mesleği gelecekte de icra etme düşüncesinde olduklarını göstermektedir. Erkek katılımcıların Kadın katılımcılara göre karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabileceklerine olan inançları daha fazladır. Bu sonuç Erkek katılımcıların gelecekte mesleğini icra etme düşüncesine daha yakın olduklarını göstermektedir. Büyük kısmını belgesiz çalışanların oluşturduğu 30-32 yaş grubunun Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabileceklerine olan inançları diğer yaş gruplarına göre daha fazladır ve bu sonuç şurada icrasında aktif rol alanların mesleği gelecekte de icra etme düşüncesinde olduklarını göstermektedir. İkinci öğretim

katılımcıların normal öğretim katılımcılara göre Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorlulara aşabileceklerine olan inançları daha fazladır. Bu sonuç ikinci öğretim katılımcıların gelecekte mesleği icra etme düşüncesinin normal öğretim katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabileceklerine olan inançları daha fazladır. Ortaöğretimde alınan Muhasebe türü derslerin Yükseköğretimde alınan Muhasebe türü dersler ile desteklenmesi Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların bu önermeye diğer gruptan daha fazla katılmasındaki başlıca etkidir. Bu sonuç Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların gelecekte Muhasebe mesleğini icra etme düşüncelerinin Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcılara göre Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabileceklerine olan inançları daha fazladır. Karşılaşılan zorluk karşısında bu kişilerden yardım alınabileceği düşüncesi sonucun böyle çıkmasındaki en büyük etkidir. Ayrıca bu sonuç Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların gelecekte Muhasebe mesleğini icra etme düşüncelerinin Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Mesleğinde Karşılaşacağım Zorlukları Aşabileceğime İnanıyorum’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Ankete cevap verenlerin çoğunluğu (n=260) Muhasebe mesleğinde karşılaşacağı zorlukları aşabileceğine inanmaktadır. Meslek Yüksekokulunda ikinci öğretim türünde okuyan, 30-32 yaş grubunda yer alan Erkek katılımcılardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcılar Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabileceklerine daha fazla inanmaktadırlar.

Tablo 29: ‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	19	4.73
KATILMIYORUM	47	11.69
KARARSIZIM	98	24.38
KATILIYORUM	143	35.58
KESİNLİKLE KATILIYORUM	95	23.64
TOPLAM	402	100

Tablo 29’da ‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %59.22’sini temsil eden 238 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Ankete cevap veren katılımcılar Muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak görmektedir. Tablo 16’da Muhasebe mesleğinin katılımcılar tarafından tanınan bir meslek olduğundan ve mesleğin katılımcılar tarafından iyi bir şekilde gözlemlendiğinden bahsetmiştik. Bu önermeye de katılımın yüksek olması bu tespitimizi doğrular niteliktedir. Muhasebe mesleğini iyi gözlemleyen katılımcılar meslek mensuplarının dinamik, hareketli bir meslek icra ettiklerini, yüksek sosyal ilişkilere sahip olduklarını görmektedir. Tüm bu gözlemler katılımcıları ‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ önermesine katılıyorum yönünde cevap vermeye yöneltmekte ve gelecekteki meslek alternatifleri arasında Muhasebe mesleğini de bulundurduklarını göstermektedir.

‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 30’da gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 30: ‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi%</i>	<i>Genel%</i>
ÖĞRENİM KURUM	GÖRÜLEN FAKÜLTE	124	54.87	30.85
	MYO	93	71.54	23.13
	BELGESİZ ÇALIŞMA	21	45.65	5.22
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	108	62.43	26.87
	KADIN	130	56.77	32.34
YAŞ DURUMU	18-20	71	66.98	17.66
	21-23	120	56.60	6.22
	24-26	25	55.56	1.99
	27-29	8	42.11	1.99
	30-32	10	83.33	2.49
	33+	4	50.00	1.00
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	133	56.84	33.08
	İKİNCİ ÖĞRETİM	105	62.50	26.12
ORTA MÜHASEBE ÖĞRETİMDE	ALANLAR	51	59.30	12.69
	ALMAYANLAR	87	27.53	21.64
YAKIN MÜHASEBE MESLEĞİ YAPAN ÇEVREDE	VAR OLANLAR	98	65.33	24.38
	OLMAYANLAR	140	55.56	34.83
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Muhasebe mesleğini en fazla saygın bulan grubun Meslek Yüksekokulu öğrencileridir. Bu sonuç Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin gelecekte Muhasebe mesleğini icra etme düşüncelerinin diğer grup katılımcılara göre yüksek olduğunu göstermektedir. Erkek katılımcılar Muhasebe mesleğini Kadın katılımcılara göre daha saygın bulmaktadırlar. Erkek katılımcıların gelecekte Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 30-32 yaş grubu katılımcılar diğer yaş grubu katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha saygın bulmaktadırlar. 30-32 yaş grubu katılımcıların gelecekte Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi diğer yaş grubu katılımcılara göre daha yüksektir. İkinci öğretim türü katılımcılar normal öğretim türü katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha saygın bulmaktadırlar ve gelecekte mesleğin icra etme düşüncesini normal öğretim katılımcılara göre daha fazla düşünmektedirler. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılar Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha saygın bulmaktadırlar. Bu sonuç Ortaöğretimde

Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların Muhasebe mesleğini gelecekte icra etme düşüncesinin Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcılar yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmadığı katılımcılara göre Muhasebe mesleğini daha saygın bulmaktadırlar. Bu sonuç yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcıların gelecekte Muhasebe mesleğini icra etme düşüncelerinin yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

‘Muhasebe Mesleği İnsanların Gözünde Saygın Bir Meslektir’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Ankete cevap verenlerin çoğunluğu (n=238) bu önermeye katılmıştır. Meslek Yüksekokulu öğrencilerinden ikinci öğretim türünde okuyan, 30-32 yaş grubunda yer alan Erkeklerden Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcılar Muhasebe mesleğinin saygın bir meslek olduğu önermesine daha fazla katılan katılımcılardır.

Çalışmaya katılanların Muhasebe mesleğinin icrasına yönelik düşüncelerini tespit etmeye yönelik önermeler içeren bu boyutunda elde ettiğimiz sonuçlar şöyledir. Öğrenim seviyesi azaldıkça mesleği icra etme niyeti artmaktadır ve gelecekte mesleği icra etme düşüncesine en fazla sahip olanlar belgesiz çalışanlardır. Ayrıca Kadın katılımcılar, 30-32 yaş grubundaki katılımcılar, ikinci öğretim katılımcıları, Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılar ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcılar gelecekte mesleğin icrasını en fazla düşünen katılımcılardır. Bu tespitleri doğrulamak amacıyla çalışmanın daha sonraki bölümlerinde önermelere Independent T Testi ve One Way Anova Testleri uygulanmıştır.

5.10. Mesleki Kaygıya Yönelik Anket Önermelerinin Frekans Analizi

Anket maddelerinin 28-43. önermeleri arası mesleki kaygı düzeyini belirlemeye yönelik önermeler olup bu maddelerin madde ve faktör ortalamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 31: Kaygı Boyutu İle İlgili Düşüncelerin Madde Ve Faktör Ortalamaları

	<i>ANKET ÖNERMELERİ</i>	<i>A.O</i>	<i>S.S</i>	<i>F.O</i>
MESLEKİ KAYGIYA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİN	Bilgilerimi mükelleflere aktaramamaktan kaygılanırım	2.91	1.81	2.97
	Mükelleflerin mesleki bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım	3.22	1.21	
	Mükelleflerin bilemeyeceğim bir soruyu sorduğunda panik yaşamaktan kaygılanırım	3.23	1.23	
	Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanırım	3.18	1.21	
	Muhasebecilik mesleğimden elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olamayacağımdan kaygılanırım	2.91	1.28	
	Muhasebecilik mesleğimden elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygılanırım	2.93	1.31	
	Toplumda Muhasebe mesleğine yönelik saygının azalmasından kaygılanırım	2.92	1.27	
	Muhasebe mesleğinde kendimi geliştireceğim olanakları bulamamaktan kaygılanırım	2.93	1.27	
	Mükelleflerden saygı görememekten kaygılanırım	2.77	1.28	
	Mükelleflerle empati kuramamaktan kaygılanırım	2.79	1.32	
	Meslektaşlarının alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım	3.00	1.27	
	Öğrendiğim bilgi ve becerilerin bana yeterli olacağını düşünerek kendimi yenileyememekten kaygılanırım	2.91	1.30	
	Meslektaşlarının alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım	3.05	1.30	
	Öğrendiğim bilgi ve becerilerin bana yeterli olacağını düşünerek kendimi yenileyememekten kaygılanırım	2.89	1.26	
	Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik ruhsatı aldıktan sonra herhangi bir yerde iş bulamamaktan kaygılanırım	2.90	1.40	
Muhasebe mesleğini seçtiğimden dolayı pişman olmaktan kaygılanırım	2.97	1.35		
<i>A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma F.O: Faktör Ortalaması</i>				

Muhasebe mesleğine yönelik kaygıyı ölçmeyi amaçlayan önermeler anketin üçüncü boyutunu oluşturmaktadır. Bu önermeler içerisinde ortalaması en yüksek olan önerme 3.23 ortalama ile ‘Mükelleflerin bilemeyeceğim bir soruyu sorduğunda panik yaşamaktan kaygılanırım’ önermesidir. Ortalaması en yüksek ikinci önerme ise 3.22 ortalama ile ‘Mükelleflerin mesleki bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım’ önermesidir. Ortalaması en yüksek üçüncü önerme ise 3.18 ortalama ile ‘Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanırım’ önermesidir.

Bu boyut içerisinde ortalaması en düşük önerme 2.77 ortalama ile ‘Mükelleflerden saygı görememekten kaygılanırım’ önermesidir. Ortalaması en düşük ikinci önerme ise 2.79 ortalama ile ‘Mükelleflerle empati kuramamaktan kaygılanırım’ önermesidir. Ortalaması en düşük üçüncü önerme ise 2.89 ortalama ile ‘Öğrendiğim bilgi ve becerilerin bana yeterli olacağını düşünerek kendimi yenileyememekten kaygılanırım’ önermesidir.

Anketin Muhasebe mesleğine yönelik kaygı önermelerinin içeren boyutundaki aritmetik ortalaması en yüksek ve en düşük üç önermenin frekans analizleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 32: ‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	46	11.45
KATILMIYORUM	73	18.16
KARARSIZIM	85	21.14
KATILIYORUM	139	34.58
KESİNLİKLE KATILIYORUM	59	14.68
TOPLAM	402	100

Tablo 32’de ‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %49.26’sını temsil eden 198 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Daha önceki tablolarda katılımcıların Muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak tanımladıklarından bahsetmiştik. Hayatlarının ilerleyen dönemlerinde gerekli yeterlilikleri yerine getirerek bu mesleği icra etme yetkisine sahip olacak bireyler bilmedikleri bir konuda gelecek bir soruyu bilemeyeşlerinin bu saygınlığı azaltacağı düşüncesi ile kaygıya kapılmaktadırlar. Bu önermeye katılan bireyler Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı fazla olan bireylerdir.

‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 33’te gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 33: ‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi%</i>	<i>Genel%</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	117	51.77	29.10
	MYO	50	38.46	12.44
	BELGESİZ ÇALIŞMA	31	67.39	7.71
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	80	46.24	19.90
	KADIN	118	51.53	29.35
YAŞ DURUMU	18-20	58	54.72	14.43
	21-23	107	50.47	26.62
	24-26	14	31.11	3.48
	27-29	8	42.11	1.99
	30-32	6	50.00	1.49
	33+	5	62.50	1.24
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	121	51.71	30.10
	İKİNCİ ÖĞRETİM	77	45.83	19.15
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	55	63.95	13.68
	ALMAYANLAR	143	45.25	35.57
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	77	51.33	19.15
	OLMAYANLAR	121	48.02	3.10
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Belgesiz çalışanların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri diğer grup katılımcılara göre daha yüksektir. Kadın katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında kaygılanma düzeyleri Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 33 yaş ve üstü belgesiz çalışanlar Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Normal öğretim türü katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri ikinci öğretim türü katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik

yaşamaktan kaygılanma düzeyleri yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksektir.

‘Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Smmm büroların belgesiz çalışan normal öğretimde okumuş veya okuyan, 33 yaş ve üzeri yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretime Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların bulunduğu katılımcılar Muhasebe mesleğine yönelik en fazla kaygısı olan katılımcılardır.

Tablo 34: ‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	40	9.95
KATILMIYORUM	81	20.15
KARARSIZIM	89	22.13
KATILIYORUM	134	33.34
KESİNLİKLE KATILIYORUM	58	14.43
TOPLAM	402	100

Tablo 34’te ‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %47.77’ini temsil eden 192 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Tablo 18’de ankete cevap veren katılımcıların Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşabilecekleri konusunda kendilerine güvendiklerini belirtmiştik. Ankete cevap veren katılımcılar kendi bilgi, birikimlerine güvenmektedirler ancak karşı tarafın (mükellefler, kamu görevlileri, banka görevlileri, vs.) bu bilgiyi yetersiz bulmasından kaygılanmaktadır. Bu önermeye katılan bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik kaygıları yüksektir.

‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 35’te gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 35: ‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	109	48.23	27.11
	MYO	56	43.08	13.93
	BELGESİZ ÇALIŞMA	27	58.70	6.72
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	76	43.93	18.91
	KADIN	116	50.66	28.86
YAŞ DURUMU	18-20	57	53.77	14.18
	21-23	97	45.75	24.13
	24-26	20	44.44	4.98
	27-29	8	42.11	1.99
	30-32	6	50.00	1.49
	33+	4	50.00	1.00
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	107	45.73	26.62
	İKİNCİ ÖĞRETİM	85	50.60	21.14
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	37	43.02	9.20
	ALMAYANLAR	155	49.05	38.56
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	73	48.67	18.16
	OLMAYANLAR	119	47.22	29.90
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından en fazla kaygılanan grup belgesiz çalışanlardır. Kadın katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 18-20 yaş grubunun Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Bu grubu %50 katılım ile takip eden 30-32 ve 33 yaş ve üzeri yaş gruplarının da bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygı düzeyleri yüksektir. İkinci öğretim türü katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeylerin yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksektir.

‘Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi

sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Smmm bürolarında belgesiz çalışan ikinci öğretimde okumuş veya okuyan, 18-20 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcılar Muhasebe mesleğine yönelik en fazla kaygıya sahip katılımcılardır.

Tablo 36: ‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	43	10.7
KATILMIYORUM	85	21.14
KARARSIZIM	87	21.65
KATILIYORUM	132	32.84
KESİNLİKLE KATILIYORUM	55	13.69
TOPLAM	402	100

Tablo 36’da ‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %46.53’ünü temsil eden 187 katılımcı bu önermeye katılmıştır. Muhasebe mesleği dinamik, hareketli bir meslek olmasının yanı sıra iş yoğunluğu içerisinde doğru zamanda doğru işler yapabilmek amacıyla iyi bir şekilde organize olmayı gerektiren bir meslektir. Katılımcıların bu önermeye katılıyorum yönünde cevap vermeleri mesleğe gösterdikleri önemi göstermekte ve önceki tablolarda tespit ettiğimiz, ankete cevap verenlerin Muhasebe mesleğini tanıdıkları yönündeki ifademizi doğrulamaktadır. Ayrıca bu önermeye katılan bireylerin Muhasebe mesleğinin yönelik kaygı düzeyleri yüksektir.

‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım’ önermesine katılanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 37’de gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 37: ‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanım’ Önermesine Katılanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	103	45.58	25.62
	MYO	54	41.54	13.43
	BELGESİZ ÇALIŞMA	30	65.22	7.46
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	73	42.20	18.16
	KADIN	114	49.78	28.36
YAŞ DURUMU	18-20	52	49.06	12.94
	21-23	96	45.28	23.88
	24-26	15	33.33	3.73
	27-29	11	57.89	2.74
	30-32	9	75.00	2.24
	33+	4	50.00	1.00
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	117	50.00	29.10
	İKİNCİ ÖĞRETİM	70	41.67	17.41
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	31	36.05	7.71
	ALMAYANLAR	156	49.37	38.81
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	71	47.33	17.66
	OLMAYANLAR	116	46.03	28.86
<i>n: Frekans %: Yüzde</i>				

Belgesiz çalışanların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri öğrencilere göre daha yüksektir. Kadın katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 30-32 yaş grubu katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Bu yaş grubunu takip eden 27-29 yaş ve 33 yaş ve üzeri yaş gruplarının da Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri yüksektir. Normal öğretim türü katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri ikinci öğretim katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış katılımcılara göre daha yüksektir. Yakın çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri yakın

çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre yüksektir.

‘Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım’ önermesine katılan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre göre Smmm bürolarında belgesiz çalışan normal öğretimde okumuş veya okuyan, 30-32 yaş grubunda yer alan Kadınlardan ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcılar Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en fazla olan katılımcılardır.

Tablo 38: ‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	77	19.15
KATILMIYORUM	115	28.61
KARARSIZIM	69	17.16
KATILIYORUM	102	25.37
KESİNLİKLE KATILIYORUM	39	9.71
TOPLAM	402	100

Tablo 38’de ‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %47.76’sın temsil eden 192 katılımcı bu önermeye katılmamıştır. Tablo 20’de ankete cevap veren katılımcıların Muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak tanımladıklarını belirtmiştik. Dolayısı ile saygın bir meslek icra edecek katılımcıların saygı görmemek gibi bir kaygı taşımaması daha önceki tespitlerimizi doğrulamaktadır. Ayrıca bu önermeye katılmayan bireyler Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı düşük olan bireylerdir.

‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ önermesine katılmayanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 39’da gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 39: ‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel%</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	107	47.35	26.62
	MYO	70	53.85	17.41
	BELGESİZ ÇALIŞMA	15	32.61	3.73
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	77	44.51	19.15
	KADIN	115	50.22	28.61
YAŞ DURUMU	18-20	49	46.23	12.19
	21-23	104	49.06	25.87
	24-26	21	46.67	5.22
	27-29	9	47.37	2.24
	30-32	5	41.67	1.24
	33+	4	50.00	1.00
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	108	46.15	26.87
	İKİNCİ ÖĞRETİM	84	50.00	20.90
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	45	52.33	11.19
	ALMAYANLAR	147	46.52	36.57
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	78	52.00	19.40
	OLMAYANLAR	114	45.24	28.36

n: Frekans %: Yüzde

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri diğer grup katılımcılara göre düşüktür. Kadınların saygı görmemekten dolayı kaygılanma düzeyleri Erkeklerle göre daha düşüktür. 33 yaş ve üzeri katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha düşüktür. İkinci öğretim katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha az düşüktür. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyi yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre düşüktür.

‘Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım’ önermesine katılmayan çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Meslek Yüksekokulu öğrencisinde ikinci öğrenim türünde okuyan, 33 yaş ve üzeri yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe

mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcılar bu önermeye göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en düşük katılımcılardır.

Tablo 40: ‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	<i>FREKANS (n)</i>	<i>%</i>
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	76	17.91
KATILMIYORUM	124	30.84
KARARSIZIM	53	13.19
KATILIYORUM	104	25.87
KESİNLİKLE KATILIYORUM	45	11.19
TOPLAM	402	100

Tablo 40’ta ‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %48.75’ini temsil eden 200 katılımcı bu önermeye katılmamıştır. Daha önceki tablolarda ankete cevap verenlerin bilgi ve birikimlerine güvendiklerini belirtmiştik. Bilgi ve birikimine güvenen katılımcılar mükellefler ile empati kuramamaktan kaygılanmamaktadır. Ayrıca bu önermeye katılmayan bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik kaygı düzeyleri düşüktür.

‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ önermesine katılmayanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 41’de gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 41: ‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

	<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	109	48.23
	MYO	72	55.38
	BELGESİZ ÇALIŞMA	19	41.30
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	82	47.40
	KADIN	118	51.53
YAŞ DURUMU	18-20	50	47.17
	21-23	208	98.11
	24-26	21	46.67
	27-29	9	47.37
	30-32	7	58.33
	33+	5	62.50
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	115	49.15
	İKİNCİ ÖĞRETİM	85	50.60
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	49	56.98
	ALMAYANLAR	151	47.78
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	78	52.00
	OLMAYANLAR	122	48.41

n: Frekans %: Yüzde

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri diğer grup katılımcılara göre daha düşüktür. 21-23 yaş grubu katılımcıların mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri diğer yaş grubu katılımcılara göre daha düşüktür. İkinci öğretim katılımcıların mükellefler ile empati kuramama Kaygı düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha düşüktür. Yakın çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcıların mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmadığı katılımcılara göre daha düşüktür.

‘Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım’ önermesine katılmayan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Meslek Yüksekokulu öğrencisi olup ikinci öğrenim türünde okuyan, 21-23 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan bulunduğu katılımcılar bu önermeye göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en düşük katılımcılardır.

Tablo 42: ‘Öğrendiğim Bilgi Ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ Önermesine Verilen Cevapların Genel Dağılımı

	FREKANS (n)	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	65	16.17
KATILMIYORUM	114	28.36
KARARSIZIM	69	17.17
KATILYORUM	100	24.87
KESİNLİKLE KATILYORUM	54	13.43
TOPLAM	402	100

Tablo 42’de ‘Öğrendiğim Bilgi ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ önermesine verilen cevapların genel dağılımına yer verilmiştir. Ankete cevap verenlerin %44.53’ünü temsil eden 179 katılımcı bu önermeye katılmamıştır. Katılımcıların bu önermeye katılmıyorum yönünde cevap vermeleri daha önce belirttiğimiz katılımcıların Muhasebe mesleğini tanıyan ve bilgi, birikimlerine güvenen katılımcılardır ifademizi doğrulamaktadır. Mesleğin gerekliliklerini bilen, bilgi ve birikimlerine güvenen katılımcılar kendilerini yenileyememek

kaygısı taşımamaktadırlar. Ayrıca bu önermeye katılmayan bireyler Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı düşük olan bireylerdir.

‘Öğrendiğim Bilgi Ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ önermesine katılmayanların çeşitli değişkenlere göre dağılımları Tablo 43’te gösterilmiştir. Tablo verilerinden elde edilen bulgular aşağıdaki paragrafta açıklanmıştır.

Tablo 43: ‘Öğrendiğim Bilgi ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ Önermesine Katılmayanların Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

		<i>n</i>	<i>Grup İçi %</i>	<i>Genel %</i>
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	102	45.13	25.37
	MYO	63	48.46	15.67
	BELGESİZ ÇALIŞMA	14	30.43	3.48
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	78	45.09	19.40
	KADIN	101	44.10	25.12
YAŞ DURUMU	18-20	40	37.74	9.95
	21-23	101	47.64	25.12
	24-26	21	46.67	5.22
	27-29	11	57.89	2.74
	30-32	3	25.00	0.75
	33+	3	37.50	0.75
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	101	43.16	25.12
	İKİNCİ ÖĞRETİM	78	46.43	19.40
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	38	44.19	9.45
	ALMAYANLAR	141	44.62	35.07
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	72	48.00	17.91
	OLMAYANLAR	107	42.46	26.62

n: Frekans %: Yüzde

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri diğer grup katılımcılara göre daha düşüktür. Erkek katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri Kadın katılımcılara göre daha düşüktür. 27-29 yaş grubu katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri diğer yaş grubu katılımcılara göre daha düşüktür. İkinci öğretim katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış katılımcılar ile Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri birbirine çok yakın ve düşüktür. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların bilgi ve

becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha düşüktür.

‘Öğrendiğim Bilgi ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım’ önermesine katılmayan katılımcıların çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu şu bilgiye ulaşılmıştır. Bu önermeye göre Meslek Yüksekokulu öğrencisi olup ikinci öğrenim türünde okuyan, 27-29 yaş grubunda yer alan Kadınlardan Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcılar bu önermeye göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en düşük katılımcılardır.

Çalışmanın kaygı ile ilgili önermeler içeren en düşük üç ve en yüksek üç önermesininin çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu elde ettiğimiz sonuçlar belgesiz çalışanların mesleğe yönelik kaygı düzeyinin öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermemiştir. Ayrıca Kadın katılımcıların, 33 yaş ve üzeri yaş grubunun, normal öğretim katılımcıların, Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcıların Muhasebe mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitleri doğrulamak amacıyla çalışmanın daha sonraki bölümlerinde önermelere İndependent T Testi ve One Way Anova Testleri uygulanmıştır.

5.11. Korelasyon Analizi

İki veri dizisi arasındaki ilişkiyi hesaplamak amacıyla korelasyon analizine başvurulmaktadır. Korelasyon katsayıları +1 ile -1 değerleri arasında değişmektedir. Korelasyon katsayısının +1’e yaklaşması değişkenler arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısı sifira eşit olduğunda bu değişkenler arasında ilişki yok demektir. Korelasyon katsayısının -1’e yaklaşması ise değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısının mutlak değerinin 0.30-070 arasında yer alması orta düzey bir ilişki olduğunu, 0.70’den büyük bir değer alması yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu, 0.30’den küçük bir değer alması ise düşük düzeyde bir ilişki olduğunu gösterir (Alpay vd.,2012:199).

Tablo 44: Özyeterlilik-Mesleği İcra Etme Düşüncesi Boyutu Korelasyon Analizi

		ÖZYETERLİLİK	MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNCESİ
ÖZYETERLİLİK	<i>Pearson Correlation</i>	1	,551**
	<i>Sig. (2-tailed)</i>		,000
	<i>N</i>	402	402
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNCESİ	<i>Pearson Correlation</i>	,551**	1
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	,000	
	<i>N</i>	402	402

Anket alt boyutlarından Özyeterlilik ile Mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda iki boyut arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Korelasyon katsayısının düzeyi 0.551'dir. İlişki aynı yönlü olup orta düzeyli bir ilişkidir. Belgesiz çalışanların, 30-32 yaş grubu katılımcıların, ikinci öğretim katılımcıların ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların anketin iki boyutunda da aynı yönlü cevaplar vermeleri bu sonucu doğrulamaktadır.

Tablo 45: Özyeterlilik-Kaygı Boyutu Korelasyon Analizi

		ÖZYETERLİLİK	KAYGI
ÖZYETERLİLİK	<i>Pearson Correlation</i>	1	-,301**
	<i>Sig. (2-tailed)</i>		,000
	<i>N</i>	402	402
KAYGI	<i>Pearson Correlation</i>	-,301**	1
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	,000	
	<i>N</i>	402	402

Anket alt boyutlarından Özyeterlilik ile Kaygı boyutu arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda iki boyut arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Korelasyon katsayısının düzeyi -0,301'dir. İlişki ters yönlü olup orta düzeyli bir ilişkidir. Erkek katılımcıların yüksek özyeterlilik algısına sahip iken düşük kaygı düzeyine sahip olmaları, ikinci öğretim katılımcıların yüksek özyeterlilik algısına sahip iken düşük kaygı düzeyine sahip olmaları ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan katılımcıların özyeterlilik algısı yüksek iken kaygı düzeylerinin düşük olması bu sonucu doğrulamaktadır.

5.12. Değişkenler Arası Karşılaştırma Analizleri

Değişkenler ve faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olup olmadığını analiz etmek için Independent T Testi ve One-Way Anova Testi uygulanmıştır. One-Way Anova Testi sonucunda anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilen gruplar Tukey ve Bonferroni testleri ile incelenmiştir.

5.12.1. Independent T Testi Analizleri

Farklı iki grup üzerinde aynı ölçme aracıyla ölçüm alındığında ve grup ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığı karşılaştırmak istendiğinde kullanılacak istatistiksel analizlerden biri bağımsız gruplar için t testidir (Alpay vd. 2012:210).

Tablo 46: Cinsiyet Faktörüne Göre Independent T Testi Analizi Sonuçları

<i>BOYUTLAR</i>	<i>CİNSİYET</i>	<i>N</i>	<i>A.O</i>	<i>S.S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>ÖZYETERLİLİK BOYUTU</i>	KADIN	229	2,90	0,70	-2,60	0,01
	ERKEK	173	3,09	0,75		
<i>MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNCESİ BOYUTU</i>	KADIN	229	3,33	0,71	-,96	0,34
	ERKEK	173	3,40	0,72		
<i>KAYGI BOYUTU</i>	KADIN	229	3,00	0,82	1,00	0,32
	ERKEK	173	2,92	0,89		

A.O: Aritmetik Ortalama   *S.S:* Standart Sapma

Tablo 46’da Cinsiyet değişkenine göre anket boyutlarına uygulanan Independent T Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre şu sonuçlar tespit edilmiştir:

Cinsiyet değişkeni ile özyeterlilik boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,01 < 0,050$). Farklılığın kaynağına baktığımızda Erkek katılımcıların özyeterlilik boyutlarının ($A.O=3,09$) Kadın katılımcıların özyeterlilik boyutlarından ($A.O=2,90$) daha fazla olduğunu görüyoruz. Çalışmanın önceki bölümlerinde Erkek katılımcıların özyeterlilik algılarının Kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğunu belirtmiştik. Anketin özyeterlilik boyutuna uygulanan Independent T Testi sonuçları da Cinsiyet değişkenine göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterliliği en yüksek bireylerin Erkekler olduğunu, en düşük bireylerin ise Kadınlar olduğunu göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni ile Mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,34 > 0,05$).

Cinsiyet değişkeni ile kaygı boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,32>0,05$).

Tablo 47: Öğrenim Türü Göre T Testi Analizi Sonuçları

BOYUTLAR	ÖĞRENİM TÜRÜ	N	A.O	S.S	t	p
ÖZYETERLİLİK BOYUTU	NORMAL ÖĞRETİM	234	2,95	0,78	0,73	0,29
	İKİNCİ ÖĞRETİM	168	3,03	0,65		
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNÇESİ BOYUTU	NORMAL ÖĞRETİM	234	3,28	0,70	-0,19	0,01
	İKİNCİ ÖĞRETİM	168	3,47	0,71		
KAYGI BOYUTU	NORMAL ÖĞRETİM	234	3,03	0,85	-0,01	0,06
	İKİNCİ ÖĞRETİM	168	2,88	0,85		

A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma

Tablo 47’de Öğrenim Türü değişkenine göre anket boyutlarına uygulanan Independent T Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Öğrenim türü değişkenine göre şu sonuçlar tespit edilmiştir:

Öğrenim türü boyutu ile özyeterlilik boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,29>0,05$).

Öğrenim türü ile mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,010<0,05$). Farklılığın kaynağına baktığımızda ikinci öğretim katılımcıların (A.O=3,47) mesleği icra etme düşüncesinin normal öğretim katılımcılara (A.O=3,28) göre daha fazla olduğunu görüyoruz. Çalışmanın önceki bölümlerinde ikinci öğretim katılımcıların mesleği icra etme düşüncesinin normal öğretim katılımcılara göre daha fazla olduğunu belirtmiştik. Anketin mesleği icra etme düşüncesine yönelik boyutuna uygulanan Independent T Testi sonuçları da öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğini icra etmeyi en fazla düşünen bireylerin ikinci öğretimde eğitim almış veya alan bireyler olduğunu göstermekte ve önceki tespitimizi doğrulamaktadır.

Öğrenim türü ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,06>0,05$).

Tablo 48: Ortaöğretimde Muhasebe Türü Derler Alıp Almama Durumuna Göre T Testi Analiz Sonuçları

BOYUTLAR	CEVAP	N	A.O	S.S	t	p
ÖZYETERLİLİK BOYUTU	EVET	86	3,05	0,76	0,09	0,15
	HAYIR	16	2,96	0,71		
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNÇESİ BOYUTU	EVET	86	3,38	0,72	0,25	0,80
	HAYIR	16	3,36	0,71		
KAYGI BOYUTU	EVET	86	2,80	0,87	-2,16	0,03
	HAYIR	16	3,02	0,84		
A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma						

Tablo 48’te Ortaöğretimde muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre anket boyutlarına uygulanan Independent T Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Şu sonuçlar elde edilmiştir:

Ortaöğretimde muhasebe türü dersler alıp almama durumu ile özyeterlilik boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,15>0,05$).

Ortaöğretimde muhasebe türü dersler alıp almama durumu ile mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,80>0,05$).

Ortaöğretimde muhasebe türü dersler alıp almama durumu ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmiştir($p=0,03<0,05$). Farklılığın kaynağına baktığımızda orta öğretimde muhasebe dersi almamış katılımcıların (A.O=3,02) ortaöğretimde muhasebe mesleği almış katılımcılara (A.O=2,80) göre muhasebe mesleğine yönelik kaygıları daha fazladır. Çalışmanın önceki bölümlerinde Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların kaygı düzeylerinin Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alan katılımcılara göre daha fazla olduğunu belirtmiştik. Anketin kaygı boyutuna uygulanan Independent T Testi sonuçları da Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre özyeterliliği en düşük bireylerin Ortaöğretimde muhasebe türü dersler almamış bireyler olduğunu göstermekte ve önceki tespitimizi doğrulamaktadır.

Tablo 49: Aile İçerisinde Veya Yakın Akraba Çevresinde Muhasebe Mesleği İle Uğraşanlar Olup Olmama Durumuna Göre T Testi Analizi Sonuçları

BOYUTLAR	CEVAP	N	A.O	S.S	t	P
ÖZYETERLİLİK BOYUTU	VAR	150	3,10	0,66	2,36	0,02
	YOK	252	2,92	0,76		
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNÇESİ BOYUTU	VAR	150	3,60	0,63	5,44	0,00
	YOK	252	3,21	0,72		
KAYGI BOYUTU	VAR	150	2,92	0,90	-	0,41
	YOK	252	3,00	0,82	0,82	
A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma						

Tablo 49’da Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmama durumuna göre anket boyutlarına uygulanan Independent T Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Şu sonuçlar elde edilmiştir:

Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmama durumu ile özyeterlilik boyutu arasında farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,02<0,05$). Farklılığın kaynağına baktığımızda aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşan olanların (A.O=3,10) özyeterlilik boyutunun aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan olmayanlara (A.O=2,92) göre daha yüksek olduğunu görüyoruz. Çalışmanın önceki bölümlerinde yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların özyeterlilik algılarının yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirtmiştik. Anketin özyeterlilik boyutuna uygulanan Independent T Testi sonuçları da Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik özyeterliliği en yüksek bireyler olduklarını göstermekte ve önceki tespitimizi doğrulamaktadır.

Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmama durumu ile mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında farklılık vardır. ($p=0,00<0,05$). Farklılığın kaynağına baktığımızda aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan olanların (A.O=3,60) mesleği icra etme düşüncesi boyutunun aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan olmayanlara (A.O=3,21) göre daha yüksek olduğunu görüyoruz. Çalışmanın önceki bölümlerinde yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesinin yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksek olduğunu belirtmiştik. Anketin Muhasebe mesleğinin icrasına yönelik düşünce boyutuna uygulanan Independent T Testi sonuçları da yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu bireylerin mesleği icra etme düşüncesine daha fazla katıldıklarını göstermekte ve önceki tespitimizi doğrulamaktadır.

Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmama durumu ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir.

5.12.2. One Way Anova Testi Analizleri

Anket boyutlarına One-Way Anova Testi uygulanmıştır. One-Way Anova Testi sonucunda anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilen gruplar Tukey ve Bonferroni testleri ile incelenmiştir.

Tablo 50: Yaş Düzeyine Göre One-Way Anova Testi Analiz Sonuçları

BOYUT	YAŞ	N	A.O	S.S	t	p
ÖZYETERLİLİK BOYUTU	18-20	106	2,85	0,71	2,89	0,01
	21-23	212	2,96	0,70		
	24-26	45	3,12	0,70		
	27-29	19	3,38	0,50		
	30-32	12	3,24	0,52		
	33 ve ÜSTÜ	8	3,32	0,30		
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNCESİ BOYUTU	18-20	106	3,38	0,69	1,54	0,17
	21-23	212	3,29	0,74		
	24-26	45	3,46	0,64		
	27-29	19	3,69	0,55		
	30-32	12	3,47	0,75		
	33 ve ÜSTÜ	8	3,47	0,57		
KAYGI BOYUTU	18-20	106	3,09	0,85	1,18	0,32
	21-23	212	2,93	0,80		
	24-26	45	2,85	0,81		
	27-29	19	2,79	1,22		
	30-32	12	3,22	0,84		
	33 ve ÜSTÜ	8	2,99	1,17		
A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma F.O: Faktör Ortalaması						

Tablo 50’de Yaş düzeyine göre anket boyutlarına uygulanan One-Way Anova Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Şu sonuçlar elde edilmiştir:

Yaş düzeyi ile özyeterlilik boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,01<0,05$). Hangi gruplar arasında yaş durumu değişkenine göre farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Tukey ve Bonferroni testlerinden yararlanılmıştır. Buna göre 27-29 yaş grubunun(A.O=3,38) özyeterlilik boyutunun 18-20 Yaş grubundan (A.O=2,85) daha yüksek olduğu

belirlenmiştir. Çalışmanın önceki özyeterlilik algısı en yüksek katılımcıların 27-29 yaş grubu katılımcılar olduğunu belirtmiştik. Anketin özyeterlilik boyutuna uygulanan One-Way Anova Testi sonuçları da 27-29 yaş grubu bireylerin özyeterliliği en yüksek bireyler olduğunu göstermekte ve tespitimizi doğrulamaktadır. Özyeterliliği en düşük bireyler ise 18-20 yaş grubu bireylerdir.

Yaş düzeyi ile mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,17>0,05$).

Yaş düzeyi ile kaygı boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,32>0,05$).

Tablo 51: Sınıf Düzeyine Göre One-Way Anova Testi Analiz Sonuçları

BOYUT	SINIF	N	A.O	S.S	t	p
ÖZYETERLİLİK BOYUTU	1	115	3,05	0,66	1,59	0,17
	2	96	2,86	0,76		
	3	57	3,07	0,79		
	4	88	2,93	0,81		
	BELGESİZ ÇALIŞAN	46	3,10	0,50		
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNCE Sİ BOYUTU	1	115	3,50	0,66	1,55	0,19
	2	96	3,28	0,75		
	3	57	3,30	0,74		
	4	88	3,31	0,73		
	BELGESİZ ÇALIŞAN	46	3,38	0,67		
KAYGI BOYUTU	1	115	2,88	0,85	2,55	0,04
	2	96	3,07	0,90		
	3	57	2,83	0,61		
	4	88	2,91	0,84		
	BELGESİZ ÇALIŞAN	46	3,26	0,93		

A.O: Aritmetik Ortalama S.S: Standart Sapma

Tablo 51’de Sınıf düzeyine göre anket boyutlarına uygulanan One-Way Anova Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Şu sonuçlar elde edilmiştir:

Sınıf düzeyi ile özyeterlilik boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,17>0,05$).

Sınıf düzeyi ile mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,19>0,05$).

Sınıf düzeyi ile kaygı boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,04<0,05$). Hangi gruplar arasında sınıf düzeyine göre farklılıklar olduğunu

belirlemek amacıyla Tukey ve Bonferroni testlerinden yararlanılmıştır. Buna göre belgesiz çalışanların kaygı boyutu (A.O=3,26) diğer sınıflara göre daha fazladır. Çalışmanın önceki bölümlerinde Muhasebe mesleğine yönelik kaygı düzeyi en fazla olan grubun belgesiz çalışanlar olduğunu belirtmiştik. Anketin kaygı boyutuna uygulanan One-Way Anova Testi sonuçları da Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en fazla olan grubun belgesiz çalışanlar olduğunu göstermekte ve tespitimizi doğrulamaktadır.

Tablo 52: Bölüm Değişkenine Göre One-Way Anova Testi Analiz Sonuçları

BOYUT	BÖLÜM	N	A.O	S.S	t	p
ÖZYETERLİLİK BOYUTU	İŞLETME LİSANS BÖLÜMÜ	102	3,02	0,79	2,49	0,23
	İKTİSAT LİSANS BÖLÜMÜ	72	2,87	0,66		
	KAMU YÖNETİMİ LİSANS BÖLÜMÜ	82	2,79	0,75		
	DİĞER LİSANS BÖLÜMLERİ	6	3,04	0,17		
	VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI ÖN LİSANS	81	3,16	0,61		
	PAZARLAMA VE REKLAMCILIK BÖLÜMÜ ÖN LİSANS	6	2,85	0,77		
	İŞLETME ÖNLİSANS PROGRAMI	53	3,12	0,76		
MESLEĞİ İCRA ETME DÜŞÜNCESESİ BOYUTU	İŞLETME LİSANS BÖLÜMÜ	102	3,35	0,74	4,57	,000
	İKTİSAT LİSANS BÖLÜMÜ	72	3,23	0,65		
	KAMU YÖNETİMİ LİSANS BÖLÜMÜ	82	3,17	0,73		
	DİĞER LİSANS BÖLÜMLERİ	6	3,32	0,45		
	VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI ÖN LİSANS	81	3,67	0,59		
	PAZARLAMA VE REKLAMCILIK BÖLÜMÜ ÖN LİSANS	6	3,06	0,91		
	İŞLETME ÖNLİSANS PROGRAMI	53	3,43	0,74		
KAYGI BOYUTU	İŞLETME LİSANS BÖLÜMÜ	102	3,05	0,87	0,38	0,89
	İKTİSAT LİSANS BÖLÜMÜ	72	2,89	0,79		
	KAMU YÖNETİMİ LİSANS BÖLÜMÜ	82	3,02	0,76		
	DİĞER LİSANS BÖLÜMLERİ	6	2,90	0,82		
	VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI ÖN LİSANS	81	2,93	0,89		
	PAZARLAMA VE REKLAMCILIK BÖLÜMÜ ÖN LİSANS	6	3,05	1,22		
	İŞLETME ÖNLİSANS PROGRAMI	53	2,90	0,95		
A.O: Aritmetik Ortalama		S.S: Standart Sapma		F.O: Faktör Ortalaması		

Tablo 52’de Bölüm değişkenine göre anket boyutlarına uygulanan One-Way Anova Testi sonuçlarına yer verilmiştir. Şu sonuçlar elde edilmiştir:

Bölüm değişkeni ile özyeterlilik boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,23>0,05$).

Bölüm değişkeni ile mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,00<0,05$). Hangi gruplar arasında bölüm değişkenine göre farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Tukey ve Bonferroni testlerinden yararlanılmıştır. Buna göre Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Programı mesleği icra etme düşüncesi boyutu (A.O=3,67) en yüksek olan bölümdür. Mesleği icra etme düşüncesi boyutu en yüksek ikinci bölüm ise İşletme Lisans Bölümüdür (A.O=3,35). Mesleği icra etme düşüncesi boyutu en yüksek üçüncü bölüm ise İktisat Lisans Bölümüdür (A.O= 3,23). Mesleği icra etme düşüncesi boyutu en yüksek dördüncü bölüm ise Kamu Yönetimi Lisans bölümüdür. Meslek Yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı ile İşletme Lisans Programı muhasebe türü derslerin en yoğunlukla verildiği program/bölümlerdir. Bu nedenle analiz sonucunun da bunu doğruluyor nitelikte olmasını olağan karşılamak gerekir.

Bölüm değişkeni ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,89>0,05$)

5.13. Hipotezlerin Değerlendirilmesi

Yapılan analiz sonuçlarına göre hipotezlerin reddine veya kabulüne ilişkin sonuçlar şunlardır:

Bölüm Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

H_{b0} : Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,23$).

H_{b1} : Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,23$).

H_{b2} : Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,89$).

H_{b3} : Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,89$).

H_{b4} : Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,000$).

H_{b5} : Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,000$).

Cinsiyet Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi:

H_{c0} : Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,01$).

H_{c1} : Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,01$).

H_{c2} : Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,32$).

H_{c3} : Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,32$).

H_{c4} : Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,34$).

H_{c5} : Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,34$).

Yaş Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi:

H_{y0} : Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,01$).

H_{y1} : Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,01$).

H_{y2} : Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,32$).

H_{y3} : Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,32$).

H_{y4} : Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,17$).

H_{y5} : Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,17$):

Sınıf Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi:

H_{s0} : Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,17$).

H_{s1} : Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,17$).

H_{s2} : Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,04$).

H_{s3} : Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,04$).

H_{s4} : Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,19$).

H_{s5} : Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,19$).

Öğrenim Türü Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

$H_{ö0}$: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,29$).

$H_{ö1}$: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,29$).

$H_{ö2}$: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,06$).

$H_{ö3}$: Öğrenim türüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,06$).

$H_{ö4}$: Öğrenim türü faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,01$).

$H_{ö5}$: Öğrenim türü faktörüne göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,01$).

Ortaöğretimde Muhasebe Türü Dersler Alma Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

H_{o0} : Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,15$).

H_{o1}: Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,15$).

H_{o2}: Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,03$).

H_{o3}: Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,03$).

H_{o4}: Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,80$).

H_{o5}: Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alıp almama durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,80$).

Yakın Çevrede Muhasebe Mesleği İle Uğraşan Olması Faktörünün Özyeterlilik, Kaygı ve Mesleği İcra Etme Düşüncesi Üzerine Etkisi

H_{a0}: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmaması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,02$).

H_{a1}: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmaması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,02$).

H_{a2}: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmaması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,41$).

H_{a3}: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmaması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,41$).

H_{a4}: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmaması durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermektedir hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,00$).

H_{a5}: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmaması durumuna göre Muhasebe mesleğini icra etme düşüncesi farklılık göstermemektedir hipotezi kabul edilmemiştir ($p=0,00$).

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızın amacı Muhasebe mesleğine yönelik ileride bu mesleği seçme imkânlarına sahip olan Yükseköğretim kurumları öğrencilerinin ve Smmm bürosunda çalışan ancak mesleki belgeye sahip olamayan çalışanların bu mesleğin gereklilikleri ile kendi potansiyellerini karşılaştırmaları sonucu bu mesleğe yönelik özyeterlilik algılarının belirlenmesi, özyeterliliği düşük bireylere özyeterliliklerini arttırmaya yönelik öneriler sunmaktır.

Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ve Smmm Bürolarında çalışan ancak mesleki yeterlilik belgesine sahip olmayan çalışanların Muhasebe mesleğine yönelik özyeterliliklerini incelemek amacıyla yüz yüze anket uygulamak suretiyle veri toplanmıştır.

Araştırmaya 402 öğrenci ve belgesi çalışan katılmış olup bunların %57'si Kadın %43'ü Erkektir. Araştırmaya katılanların %26.4'ü 18-20 yaş aralığında, %52.7'si 21-23 yaş aralığında, %11.2'si 24-26 yaş aralığında, %4.7'si 27-29 yaş aralığında, %3'ü 30-32 yaş aralığında ve %2'si 33 yaş ve üstü aralığı yaş grubundadır. Araştırmaya katılanların %28.6'sı 1. Sınıf, %23.9'u 2. Sınıf, %14.2'si 3. Sınıf, %21.9'u 4. Sınıf öğrencisi, %11.4'ü belgesiz çalışandır. Ankete cevap verenlerin %58.2'si Normal Öğretim, %41.8'i İkinci Öğretim öğrencisi veya belgesiz çalışandır. Ankete cevap verenlerin %78.6'sı ortaöğretimde muhasebe türü dersler almamış iken %21.4'ü ortaöğretimde muhasebe türü dersler almıştır. Ankete cevap verenlerin %62.7'sinin aile veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan bulunmaz iken ankete cevap verenlerin %37.3'ünün aile veya yakın akrabaları çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşan vardır. Ankete cevap verenlerin %25.4'ü İşletme Lisans Bölümü, %20.1'i Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Önlisans Programında, %20.4'ü Kamu Yönetimi Lisans Bölümünde, %20.1'i Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Önlisans Programında, %17.9'u İktisat Lisans Bölümünde, %13.2'si İşletme Önlisans Programında, %1.5'i Pazarlama ve Reklamcılık Önlisans Programında, %1.2'si Diğer Lisans Bölümlerinde ve %0.2'si ise Diğer Önlisans Programlarında öğrenim gören öğrenci veya belgesiz çalışandır.

Özyeterlilik ile Mesleği icra etme düşüncesi boyutu arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda aynı yönlü orta düzeyli bir ilişki tespit edilmiştir. Yani özyeterlilik boyutu artarken mesleği icra etme düşüncesi boyutu da artmaktadır. Bu yönlü ilişki önermelere verilen cevaplardan elde ettiğimiz tespitleri doğrulamaktadır. Özyeterlilik ile Kaygı boyutu arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda ters yönlü orta düzeyli bir ilişki tespit edilmiştir. Yani özyeterlilik boyutu artarken kaygı boyutu azalır veya tam tersi. Bu yönlü ilişki önermelere verilen cevaplardan elde ettiğimiz tespitleri doğrulamaktadır. Bireylerin mesleği icra etme düşüncesini arttırmaya yönelik öneriler bireylerin Muhasebe mesleğinin icrasına yönelik özyeterlilik algılarını da yükseltecektir. Bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik kaygılarını azaltacak önermeler aynı şekilde bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik özyeterlilik algılarını yükseltecektir. Çalışmanın amaçlarından olan özyeterliliği düşük bireyleri tespit etmek amacıyla yapılan analizler sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Özyeterliliği düşük bireylerin çalışmanın ilgili bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerdir.

2. Cinsiyet faktörüne göre özyeterliliği en düşük bireyler kadınlardır.

3. Yaş faktörüne göre 18-20 yaş grubu özyeterliliği en düşük yaş grubunu oluşturmaktadır.

4. Öğrenim türüne göre ise normal öğretim katılımcılar özyeterliliği en düşük katılımcılardır.

5. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan bireylerin ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı bireylerin özyeterliliği en düşük katılımcılar oldukları tespit edilmiştir.

Bireylerin özyeterliliklerini arttıracak öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Derslerde sözel teşvikler yoluyla öğrencilerin Muhasebe konusunda yaşayacakları zorlukları aşabileceklerine olan inançları artırılabilir.

2. Ülkemizde ve ilimizde öğrenciler tarafından rol model olarak alınabilecek kişilerin eğitim hayatları hakkında bilgiler vererek bu kişilerin öğrenciler tarafından tanınması sağlanabilir.

3. SMMM Mesleğine yönelik her yıl düzenlenen seminer ile öğrencilerin mesleği ve gerekliliklerini öğrenmesi sağlanabilir.

4. Üniversite – SMMM Odaları iş birliği ile kariyer hedeflerinde bu mesleği bulandıran öğrencilere staj yerleri sağlanarak okulda öğrendikleri teorik bilgileri uygulamalar ile desteklemeleri sağlanabilir.

5. Öncelikle Meslek Yüksekokulları olmak üzere bütün yükseköğretim kurumlarında SMMM odalarından davet edilecek yöneticilere özellikle uygulama derslerinin yürütülmesinde görev verilerek aday meslek mensuplarının bizzat bu mesleği icra edenlerle tanışıklıklarının sağlanması kişilerin kendilerine olan güveni artıracaktır.

6. Üniversitelerin değişik bölümlerinde Muhasebe Öğrenimi gören ve ilerleyen zaman dilimlerinde Muhasebe mesleğini yapmaya namzet kişilerin mesleğe karşı bakış açılarının pozitif yönde etkilenmesi, başarılı öğrencilerin bu mesleğe yönlendirilmeleri ve cesaretlendirilmeleri mesleki kaliteyi de artıracaktır.

KAYNAKÇA

- 6102 sayılı Türk ticaret kanunu (2011). T.C. Resmi Gazete, 14 Şubat 2011.
- Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ., & Yalçın, S. (2013). Öğretmenlerin Motivasyon Etkenleri / Motivation Factors Of Teachers. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(3), 151–166.
- Akar, C. (2008). Öz-Yeterlik İnancı Ve İlkokuma Yazmaya Etkisi. Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 185–200.
- Aksu, H. H. (2008). Öğretmen Adaylarının Matematik Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnançları. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2).
- Alpay, A., Cemaloğlu, N., Sarpkaya, R., Tomul, E., Baştürk, R., Ellez, M., Şahin, B., Yolcu, H., Karakaya, İ., Turgut, Y. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Edi. Tanrıoğen, A.). Ankara:Anı Yayıncılık.
- Altıntaş, T. (2011). Uluslararası Muhasebe Ve Türkiye’de Muhasebe Hukuku. Sosyal Bilimler Dergisi, (1), 162–174.
- Arap, S, K.(2014). “Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye’de Yeni Üniversiteler Ve Kuruluş Gereçekleri”. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 65 (1) , 1-29.
- ARSLAN, M. (2005). Cumhuriyet Dönemi Üniversite Reformları Bağlamında Üniversitelerimizde Demokratiklik Tartışmaları. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(18), 23–49.
- Avşaroğlu, S., & Ömer, Ü. R. E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa çıkma Stilllerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (18), 85-100.
- Aydın, S. (2007). Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi Ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına

- Uygunluğunun Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Azar, A. (2012). Ortaöğretim Fen Bilimleri Ve Matematik Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlilik İnançları. Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi, 6(12), 235-252.
- Bağcıoğlu, D. (2018). Çalışanların Özyeterliliklerinin ve İş Yerindeki Esenlik Algılarının İşe Adanmışlıklarına Etkisi: İlaç Sektöründe Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Kara: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltacı, Y. D. D. C., Baltacı, C., & Akın, Y. D. D. F. (2007). 1946 Üniversite Reformu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(1), 83-94.
- Baskın, B. (2011). I. Meşrutiyet'te Kadın Eğitime Yönelik Bir Girişim: İnas Darülfünunu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (38).
- Baş, Türker, (2001) Anket. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başar, E. (1997). Türk Yükseköğretim Sisteminin Dünü, Bugünü, Yarını (Üniversitelerin İleriye Dönük Gelişmeleri Üzerine Görüş Ve Öneriler). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 23-57.
- Başkan, G, A. (2001). "Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi". Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), 21-32.
- Bıkmaz, F. (2004). Öz Yeterlilik İnançları, Eğitimde Bireysel Farklılıklar (Edi. Kuzgun.Y., Deryakulu, D.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bilen A. (2008). Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi Ve Meslek Mensuplarının İş Tatmini Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Bilis, P. Ö. (2014). Rol Modelleri ve Toplumsal Değerler Açısından “Uçaklar” Adlı Animasyon Filmi Üzerine Bir İnceleme. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(3), 201–227.
- Bolat, O. İ. (2011). Öz Yeterlilik Ve Tükenmişlik İlişkisi: Lider-Üye Etkileşiminin Aracılık Etkisi. Ege Akademik Bakış Dergisi, 11(2), 255-266.
- Can, A.V. (2009). Maliyet Muhasebesi. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Cetina, F. (2011). Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı Ve Kontrol Odağının Rolü. Business And Economics Research Journal, 2(3), 69-85.
- Civelek, M. A., ve Durukan, M. B. (1997). Günümüz Koşullarında Muhasebe Mesleği ve Meslek Ahlakı. III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, Muhasebe Denetimi Mesleğinde Yetkiler, Sorumluluklar ve Meslek Ahlakı, ISMMO Yayınları, 20, 31-132.
- Çerikçioğlu, G. (2016). Muhasebecilik Ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Gelişim Süreci.(Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, E., Küçük, İ. (2012). “Türk Ticaret Kanunları Ve Muhasebe Düşüncesine Etkileri-1850-2011”. Oktay Güvemli(Ed). Türk Muhasebe Ve Denetim Düşüncesinin Son 150 Yılı 1850-2012 Bildiriler, (Ss. 441-453), İstanbul: Süryay Sürekli Yayınlar
- Deniz, S. (2017). Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitime Yönelik Özyeterlilik Algılarının İncelenmesi. Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 17(38), 154–175.
- Doğan, D. (2013). “Yeni Kurulan Üniversitelerin Sorunları Ve Çözüm Önerileri”. Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi, 3(2), 108-116.
- Dölen, E. (2008). II. Meşrutiyet Döneminde Darülfünun. Osmanlı Bilimi Araştırmaları, 10(1), 1–46.

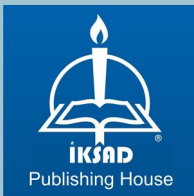
- Durak, G.(2009). Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresinde Faaliyet Gösteren Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekici, G. (2009). “Biyoloji Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması”. Kastamonu Eğitim Dergisi, 17(1), 111-124.
- Engin, G.(2018). Marmara Bölgesindeki Üniversitelerin Muhasebe Yüksek Lisans Programlarındaki Derslerinin Kamu Gözetimi Kurumu Bağımsız Denetçilik Sınavına Denkliği. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fidan, H. (2006). Bilgi Çağında Yeni Muhasebeci Kimliği Ve Eğitimi. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gemici. N. (2016). “An Evalvation Of The Report Prepared By Franz Schmidt About The German Scholars Preparing To Work At İstanbul University”. Eyüp Sarıtaş (Ed.), İnterdisciplinary Studies- New Ideas New Perspectives.(Ss.24-40). Book Venture Publishing Llc.
- Gül, S. S., & Gül, H. (2016). Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi, Güncel Durumu ve Eleştirisi. Toplum ve Demokrasi Dergisi, 8(17), 51–66.
- Gülpınar, A. (2018). Okul Yöneticilerinin Özyeterliliklerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Günergün, F. (2008). Darülfünun Kimya Eğitiminde Reform: I. Dünya Savaşı Yıllarında İstanbul’a Gelen Üç Alman Kimyager. Osmanlı Bilimi Araştırmaları, 10(1), 47–90.
- Güvemli, O. (2011). Türkİye’de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, (1), 129–145.

- Güvemli, O., Aytulun, A., & Şişman, B. (2013). Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişmesi ve İlk Meslek Örgütlenmesi: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği - 1942. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, (4), 19–49.
- Kaleli, F. (2016). Özyeterlilik İle Akademik Başarıya GÜdülenme Arasındaki İlişki Ortaokul Öğrencileri Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalkan, E. (2018). Fiziksel Engelli Bireylerde Öz Yeterlilik, Öfke Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kartal, S. K., & Dirlik, E. M. (2017). Geçerlik Kavramının Tarihsel Gelişimi Ve Güvenirlikte En Çok Tercih Edilen Yöntem: Cronbach Alfa Katsayısı. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(4).
- Kartopu, S.(2015). Özyeterlilik Kimlik Duygusu & Dindarlık Eğilimi. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- Kılıç, S. (2016). ‘Cronbach’ın Alfa Güvenirlik Katsayısı’. Journal of Mood Disorders,6 (1), 48-48.
- Kongar, E.(2011).İçimizdeki Zalim. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kotaman, H.(2015). “Özyeterlilik İnancı ve Öğrenme Performansının Geliştirilmesine İlişkin Yazın Taraması”. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.(1), 111-133.
- Köse, A.K., Yılmaz, F. (2003). “Meslekte Yeterlilik Öncesi İfac’ın Kuralları”. [Bildiri]. IV. Muhasebe Denetimi Sempozyumu: İstanbul.
- Kutlu, H. A. (2010). Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli İşgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (46), 232–246.

- Kutluay, K.(2015). Kamu Gözetimi Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumu İle ABD ve AB Ülkeleri Kamu Gözetimi Kurullarının Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçük Kılıç, S.(2014). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Bilişötesi Öğrenme Stratejileri, Akademik Öz-Yeterlikleri Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mete, M. (2018). Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Özyeterlilikleri İle Çalgı Performans Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Nakip, C. (2015). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi).Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Namal, Y. , Karakök, T. (2011). “Atatürk Ve Üniversite Reformu (1933)”. Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi, 1(1),27-35.
- Nurkut, İ.(1966). “Kanunname-İ Ticarete Göre Protestolar”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 22(1), 829-830.
- Olgun, K. (2013). II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Basınında Bir Eğitim Kurumu Olarak Darülfünun (1908-1912). Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, (2).
- Orhan, F. (2014). Ergenlerin Dini Kimlik Kazanmalarına Sosyal Öğrenmenin Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, S. (2010). “Ön Lisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlamasını Etkileyen Unsurlar: Ege Bölgesinde Bir Araştırma”. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 12(2),103-121.

- Özku, A. S. (2016). Servet-İ Fünûn Mecmuası'nda Yayımlanan Ticaret Mektebi Yazıları Üzerine Bir Değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (25), 323–338.
- Öztürk, A. (2018). Geleneksellik-Modernlik Ve Profesyonellik Düzeyi İlişkisinde Kurumsal Mantıkların, Sosyal Becerilerin Ve Sosyal Öğrenmenin Yönlendirici Rolü. (Doktora Tezi). Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, E., & Fındık, H. (2016). Türkiye'deki Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Standartları İle Uyumlaştırılması Sürecinde Karşılaşılan Adaptasyon Problemlerinin Muhasebe Alt Kültür Değerleri Çerçevesinde Tartışılması. Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 9(3), 241–256.
- Öztürk, E., Gökçen, G., & Güleç, Ö. F. (2018). Bobi Frs Ve Tfrs'nin Finansal Raporlara Etkileri Açısından Karşılaştırılması. Finans Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2), 437–457.
- Parlar, H. (2009). “Ticaret Meslek Lisesi Yöneticilerinin Özyeterlilik Ve Çatışma Yönetim Anlayışları Arasındaki İlişki-İstanbul Đli Anadolu Yakası Örneği” (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Robbins, S.P. , Judge, T.A. (2011).Organizational Behavior.(Örgütsel Davranış).(Çev.İnci Erdem).Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (2013).
- Sargın, S. (2007). Türkiye'de Üniversitelerin Gelişim Süreci Ve Bölgesel Dağılımı. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (5), 133–150.
- Sayım, F., & Usman, Ö. (2016). Muhasebe Mesleği İçin Mesleki Durum Analizi Kriterlerinin Belirlenmesi. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(12), 105–105.

- Sipahi, B., & Küçük, İ. (2011). Türk Ticaret Kanunları ve Muhasebenin Gelişimine Etkilerinin 160 Yıllık Öyküsü. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (1), 181–193.
- Tekeli, İ. (2010). Türkiye’de Yükseköğretimin Ve Yök’ün Tarihi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tortop, H. S., & Kestanlıoğlu, T. K. (2018). Dikkat ve Konsantrasyon Becerileri Geliştirebilme Öz Yeterlilik Ölçeği Çalışması. *Üstün Zekalılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 5(1), 70–85.
- Töre, E. (2017). Entelektüel Sermayenin Yenilikçi İş Davranışına Etkisinin Bilgi Paylaşımı, Özyeterlilik Ve İç Denetim Odağı Perspektifinden İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, İ., Şimşek, Ü., Aslan, H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği Ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı Ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (30), 186-203.
- Uluslan, H., Eren, E., & Köylü, Ç. (2012). 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (Ttk)’nın Muhasebe ve Denetim Uygulamalarına Getirdiği Yenilikler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (55), 11–34.
- Uysal, İ. (2013). Akademisyenlerin Genel Öz-Yeterlilik İnançları: AİBÜ Eğitim Fakültesi Örneği. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2).
- Uzel, A. (2009). Öğretmen Ve Okul Yöneticilerinin Yabancı Dile Yönelik Özyeterlilik Algılarının Ve Öğrenme İhtiyaçlarının Belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., Soran, H.(2004). “Yabancı Dilde Hazırlanan Bir Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(27), 261.

ISBN: 978-625-378-125-5